

Præcepta morvm ac vitae accommodata aetati pverili, solvta oratione et versibvs qvoqve exposita.

<https://hdl.handle.net/1874/416650>

3

PRÆCEPTA
MORVM AC VITAE
ACCOMMODATA AETATI
PVERILI, SOLVTA ORATI-
ONE ET VERSIBVS QVO-
QVE EXPOSITA.

A
IOACHIMO CAMERARIO
PABERGENSI.

Itémque
DE GYMNASIIS DIALOGVS.
LVDVS SEPTEM SAPIENTVM.

Auctiora & emendatiora edita
omnia, quam ante
fuerunt.

LIPSIÆ.
IN OFFICINA HAEREDVM
VALENTINI PAPAE.

A N N O

M. D. LX.

PRÆCEPTA

MORVM AC VITAE

ACCOMMODATA AETATI

VERBIS SOLVTA GRATIA

ET VERBIS QVO-

QUE EXPOSITA

A

DOCTORINO CAMERARIO

PABERGENSI

libro

DE GYMNASII DIALOGO

AVDITIS SUPPLEMENTUM

AVDITIS SUPPLEMENTUM

AVDITIS SUPPLEMENTUM

AVDITIS SUPPLEMENTUM

LIPSIÆ

IN OFFICINA HÆRDY

AVDITIS SUPPLEMENTUM

AVDITIS SUPPLEMENTUM

AVDITIS SUPPLEMENTUM

IOACHIMVS CA

MERARIVS VILHELMO ME

GALAE FRANCO, ILLV

STRISS. PRINCIPVM

Lunenburgensium magistro,

amico suo

S. D.

VO ætas mea pro
uectior fit & augen
tur anni, Vilhelme,
eò crebrius relabi
tur cogitatio ad pri
mam institutionem,
& mei & meam alio
rum: Quod & multa indies attenden
do deprehendam, quæ & institutioni
puerili conuenire, & in illa usurpan
da esse uideantur, & ea animaduer
tam esse tempora nostra, ut si quando
unquam, his profectò, in educan
dis pueris magna cura & diligentia
requiratur. Nam tanta dissolutio ui
tæ ac morum nunc passim existit, ut
sæpe quid denicq; futurum sit, uehe
menter metuam. Neq; ego is sum, qui
A 2 aut

aut ingrauescente iam ætate quasi rixari cum sæculo meo, ut uulgo faciunt, uelim, aut oblitus sim multorum & erratorum & grauium etiam delictorum uitæ prioris, quorū cum magno dolore hæret memoria animo, & humili confessione à Deo uenia flagitatur: Sed hoc profectò uerum est, ut & mea & aliorum peccata sint maiora, non tamen ea fuit impudentia & immoderatio, non tantus contemptus eorum quos natura & Deus ipse alijs rectores & gubernatores præposuit, non ea audacia atq; temeritas tam consiliorum quàm actionum. Atq; erat consentanea eruditionis & doctrinæ incrementis quæ nonnulla facta scimus ætate hac nostra, animorum lenitas & mansuetudo, nam secundum Poëtam, artium bonarum cultura,

Pectora mollescunt asperitasq; fugit.

Et, ut idem ait.

Ingenuas didicisse fideliter artes,

Emollit mores nec sinit esse feros.

Quid ergo in causa esse, aut quo pa-

cto

Et accidere dicemus, quod nunc ubi que terrarum, in summa uite licentia, hominum indomitæ cupiditates, quietis & honestatis & moderationis omnem respectum sustulerint, quod ferocia humanitatem penè exterminauerit. Ac cogitanti mihi de duplici quasi fonte hæc miseria fluere uidetur.

Vno erumpentis turpissimè iam leuitatis, in ueritatis neglectione & religionis aut nulla aut postrema cura. Altero, harū etiam ipsarum artium quibus ad laudem & decus preparari animi solent, desertio ac fuga. Nam, ut prius de posteriore dicam, quo ardore flagrauerint quondam animi discipulorum apud nos, quantus initio studiorum honor & cultus, quid non & conari & perpeti parati fuerint uniuersi ob acquirendam qualemcunq; eruditionem, adhuc satis est notum atque testatum. Memini ego me puero, exultare ingenti gaudio nos, quoties unū aliquem de celebribus illius temporis uiris intueremur, quod si fortè

alloqui eorum nos aliquem contigisset, in cœlo sibi tum quisq; uidebatur esse. Ad doctrinas uerò illorum ita conueniebatur ut tempus anticiparetur, ut audiendi ingens contentio, ut gratiosi essent qui locum concederēt. Aduenit tum ad nos Richard. Crocus è Britannia, cum uberiore copia quasi mercis musica: Cœpit profiteri interpretationem Græcæ linguæ. Qui ad illum concursus factus est qui honor externo habitus uel qui potius non habitus? Quis tum uel labori uel operæ uel impensis pepercit est feruebat opus, florebat ipse, nos incensi eramus discendi cupiditate. Sed paulò post hic ignis in cineres delapsus extingui cœpit, ut facile appareret fuisse illam nouitatis cuiusdam non uirtutis & sapientiæ incitationem. Nam in dies magis & magis in copia fordescere doctrina & eruditio, & ad opulentiam ac splendorem conuerti uoluntates et inhiari ab omnibus nescio cui altitudini contrariæ, donec & turbu-

lencia

lencia quadam & motibus ciuilibus,
& intestinis etiam quibusdam dissen-
sionibus afflicta doctrinæ eruditio,
ita corruit, ut iam ægre sese alicubi ad
huc sustentet. Sed profectò caput om-
nium malorum est peruersitas homi-
num & uesania, qui exoriëntem lucem
ueritatis, cum omnia iam sacra profa-
naq; ut dicitur, in illa clarè fulgerent,
non diu rectis oculis tanquam adul-
terini aquilarum foetus aspicere po-
tuerunt, sed celeriter retulerunt auer-
sos oculos ad tenebras & caliginem
errorum. Pauci enim relictî fecerunt
illi quidem quod potuerunt, sed ad-
uersariorum molitio & uis pulcerra-
ma incepta & diuinum studium ue-
hementer impediit ac repressit. Hinc
maior etiam miseria atq; tumultus ex-
titit. Nam celari ac regi uitia erroresq;
cum non possent, & in uero ac recto
asserendo boni pñq; desererentur, ne-
que corrigi etiam emendariq; potuit
manifesta labes & notum dedecus tã
in religione quàm in reliqua uita, &

quod tamē ante oculos omnium iam
essent multa sanè deformia, quæ quasi
nubes densæ superiorum temporum
apparere non siuissent: Ideo accidit,
ut ille status labasceret & animi homi-
num mirabiliter insolescerent, atq; ex-
ultarent leuitate maxima,

ὡς ὅτε τις σατὸς ἵππῳ ἀκροῦσας ἐπὶ
φάρυγγι,

Δεσμὸν ἀπορρήξας δαίψω δολίῳιο λεγοῦ-
σιν,

Quemadmodum est apud Home-
rum. Hoc malum nascens qui sanare
& istud uulnus Reip. alligare debue-
rant, Magni uidelicet quidam & po-
tentes ac sapientes uiri, ij prò dolor,
(nam uereor ne sera sit querela) illud
auxerunt atq; iritarunt, & tanquam
ungues, ut aiunt, in ulcere, reddiderūt
omnia indies peiora & difficiliora.
Ac nunc etiam nonnulli quasi cōten-
dentes cum improbitate & pertinacia
sua, non cessant exorto soli ueritatis,
tanquam uelum mendaciorum obdu-
cere. Qui omnium uehementissimè
querunt

queruntur, & atrociss. uociferantur
 de corrupto sæculi statu, de sublata
 quiete, de uitiorum impunitate: Cum
 ipsi manibus & pedibus obnixè om-
 nia faciant, ne consistere impulsa res-
 publica possit. Cum ipsi soli turba-
 tores sint ueræ pacis, quæ nisi in per-
 spectâ & comprehensâ ueritate repe-
 ritur nusquam. Cum ipsi caput uitio-
 rum defendant & ornent, Mendacia,
 errores, incertas sententiâs. Sed de his,
 deq; hac miseriâ temporum nostrorû
 disputatio, neq; iucunda esse ulli po-
 test, et nihil habet utilitatis. Neq; enim
 in talibus quicquam proficit φρενὸς νο-
 σῶσις ἰατρὸς λόγῳ, secundû AEschy-
 lum, quippe qui neq; morbum fatean-
 tur, neq; medicinam admittant. Secu-
 li autem huius cursus quasi tempesta-
 tis commotio, tristis ille quidem est &
 calamitosus, sed in ea ferenda sunt
 quæcunq; acciderint. Etsi hoc qui-
 bus diuina benignitas affuerit, ij se tã-
 quam sub tectum & ut Græci loquun-
 tur, ὑπὸ σκέπῳ, recipere & aliquid

saltem incommodi uitare solēt, segregantes sese ab illis qui quasi gaudeant malis, ita his studiose implicantur, & fugientem communitatem furoris ac impiæ barbariæ. Cum igitur interdū contemplantem hæc omnia paulò intentius, desperatio me omnis prope felicitatis inuadere soleat, relabitur cogitatio ad pueritiæ institutionem, & huius ætatis curam, in qua profecto non nihil potest optimorum præceptorum usurpatio, & nescio quomodo ueluti acies animorum diriguntur ad ueritatem. Non omnium quidem, nam non modo quorundam *ὅτι βαρβόρω βαρβαρικῶ πνιτῆς ψυχῆς ὁμαλῆ κατὰ πνευματικῶν*, ut ait Plato, sed cæcitate etiam correptum est, uerum hæc tamen est sola ratio ac uia qua animi excoli, & mentes erudiri, & iudicia conformari, & uoluntates dirigipossint: de quo alibi copiosius disseruimus. Cum autem ea sit infirmitas animi mei, ut quamuis sciam de bona & recta puerorum institutione securi

turi temporis præclaram spem concipi solere, tamen nescio quo pacto nunc resiliat ab hac spe assensio mea, fit, ut in rei ipsius consideratione, id est, puerilis educationis respectu sæpe acquiescam, euentumque ut in cæteris permit tam Deo. Atque nunc fortè oblatum mihi fuit libellus quidam ante annos sanè plures à me compositus, argumento paruo & de rebus exiguis, sed hunc cū relegissem, quasi uento quodam recordationis temporum illorum quibus ille libellus scribi cœptus & approbatione talis doctrinæ, animus noster ad iterum edendum hoc scriptum impulsus fuit. Tu autem mihi Vilhelme profectò agnosces quædam in hoc præcepta nostra, qui cum prolata primum fuerunt, illa incredibili studio & diligentia complexus fuisti. Eamque ob rem cum hac quasi compellatione ad te hoc opusculum mittere uoluimus, simul ut & tua cogitatio ad initia disciplinæ nostræ & exordia eruditionis tuæ, reduceretur,
simul

simul hoc ego ueluti colloquio cum
 absente perfruerer. Mihi quidem tuam
 am coniunctionem & gentis & multo
 magis studiorum gratulor, & ualde
 laetor, mihi deberi aliquam partem
 doctrinae & laudis tuae. Nam nisi tu
 puer meis monitis, adhortationibus,
 instigationibus, libenter paruisses, siue
 castigationibus fuisses refragatus,
 fortasse tantas progressiones ad uir-
 tutem non fecisses. Tu uerò non mo-
 do studiose nobis obtemperare sole-
 bas, sed tibi etiam ipsi cogitatione re-
 cti & honesti quasi stimulos admo-
 uere, ut ille leo Homericus,
 οὐρῆπι πλοῦρὰς καὶ ἰχία ἀμφοτέρωθε
 μασίεται, ἔειδ' αὐτὸν ἐποφθαίψ.

De quo præclare idem Poëta ait:
 Ἐρδ' ἔτέ οἱ ἰραδίη σὲνδ' ἀλκιμὸν ἦτορ.
 Nam ubi non est in rebus bonis &
 grauibus ea cura, qua cor angi, &
 mens contrahi se sentiat, cum non
 amplū illud pectus generosi animi,
 quasi comprimatur, ita gestit sese ef-
 ferre & suas uires experiri, ibi nun-
 quam

quam ullæ magnæ & memorabiles pugnae, nec egregia certamina uirtutis eduntur. Sed iamdudum euagari orationem nimis longè animaduertito. Quare redeo ad mentionem huius libelli: In quo ea exponuntur quæ sunt illa quidem puerilia, sed in pueris si fortè neglecta sint, cognoscenda profectò etiam à grandibus & adultis. Atque erat animus hæc noua quadam appendice augere, sed negotiis improuisis in editione occupato, cum pituita quoque mihi admodum esset molesta, hoc in præsentia consilium exequi non licuit. Adieci tamen sententias quasdam olim à me conscriptas, quæ tanquam ab autoribus sapientibus ijs, qui ita in Græcia nominati, & septem numerati fuerunt pronunciarentur, productis ad hoc ueluti in proscenium quoddam puerilis spectaculi, quod & ante ab Ausonio factum esset, sed absque hac dictorum & sententiarum, siue, ut melius dicam græcè, γυναικῶν copia. Hæc

tu mi Vilhelme & à me libenter acci-
pies, & cum ipse leges, tum, si uidebi-
tur, propones etiam principibus tu-
is, in ista ætate ipsis quoque non fu-
tura indigna, & tibi persuadebis, te
mihi merito obseruantie erga me tuæ
esse multò carissimum, neq; ulla
in re, quæ quidem præstari
possit, defuturum tibi
studium meum.

Vale Lipsiæ

X. calen.

Iunij.

Ioachia

IOACHIMVS

CAMERARIVS

VILHELMO MEGALAE

AMICO S.

Quæris adhuc nostra quæ res ætate, Vilhelme,
A puero mihi care, ac primis protinus annis
Et studiose mei & mihi pectore note fideli,
Dammâq; multiplicet sperataq; commoda tollat,
Nascentisq; premat doctrinæ lumen, & artis
Ingenuæ studium, & Musarum euertat honorem?
An tibi nondum etiam liquet horum causa malorum
Qui non Teutonicis solum peregrinus in oris
Hospes sed quoq; in Ausonia regione fuisti.
Scilicet haud te credo fugit quæ sæcula nostra
Exagitet rabies, furijsq; exasperet orbem,
Obijciens odium ueri, extinctoq; pudore
In scelus impellat spretæ pietatis, & illud
Æternum non esse sinat uenerabile Numen.
Iamq; uel in ueteres referuntur pectora sensus,
Atq; mala errorum repetunt commenta priorum,
Aut uelut explosa iam relligione soluti
Inq; nefas animi inq; ruunt heu dedecus omne.
Ille igitur ueri contemptus, quo male sana
Temporis atq; ignara Dei huius uita laborat,
Ac potius correpta perit ceu febris ab igne,

Tristia

Tristia cuncta uehit secum ceu flumen inundans.
 Hinc & debilitata iacet pietasq; fidesq;
 Iusticia & terras iterum uiolata reliquit,
 Atq; doli creuere, & amor sceleratus habendi.
 Est & amicitiae nunc plane nomen inane,
 Ridicula & moderatio nunc res esse uidetur.
 Ambitio uiget, & regina pecunia mores
 Et leges & iura domat. Vis esse beatus
 Inprimis, dulcemq; ante omnia degere uitam,
 Subijce te, uitijs atq; assentare potentum.
 Felix forte loco sed si cupis esse secundo,
 Obrectare bonis studeas, reprehendere cuncta
 Ignorata tibi & uirtuti aspergere probra,
 Et struere insidias placidis, defendere fontes.
 Tertia erunt his desperatis praemia, nulli
 Qui fidum praebere uelit se, saeuus, & in re
 Instabilis dubia, & nulla tractabilis arte,
 Ut quod Chiro tuum cacoethes nominat ulcus,
 Quodq; tuum medicus Myforum Telephe ductor.
 Hoc ter terna Iouis redeat si tempore proles,
 Si citharam in medio Musarum tangat Apollo,
 Ipsa Minerua professa suas sibi publicet artes,
 Ad nummi auertet tinnitum atq; arriget aures
 Humanum genus, & quauis lucrum expetet e re,
 Lauticiasq; dapum sectabitur, & male luxu
 Non obseruatos uitae breuis obteret annos.
 Quid quod & insanis ardet discordia rixis,
 Et ferro ac flammis toto furit impia mundo,

Hinc

Hinc Gethico strictum gladium intendente tyrāno,
 Illic occiduis gradiuo tractibus enses
 Exacuerite, oleumq; incenso addente camino.
 Hos igitur mores inter uitæq; tumultus,
 Distractisq; animis placitorum in mille figuras,
 Quisque suæ sequitur dum iussa Cupidinis, & dum
 Turpe quod est non esse magis iam turpe putatur,
 Artibus haud locus esse bonis, haud cura pudoris,
 Vlla potest, agitur uitij extorris honestas.
 Sed longæ finem, dilecte Vilhelme, querelæ
 Vt faciam ætatis præcidens crimina nostræ,
 Sic perturbatis quod proffit rebus utrique,
 Subijciam, & soboles amborum paruula discat,
 Vt nostra utilibus claudatur epistola dictis.
 Nos igitur uero studeamus numen honore
 Diuinam & cultu uenerari quo iubet ipsum,
 Vnius illud adorantes in nomine Christi,
 Quod solum in terra ac cælo conferre salutem
 Et nihil extra illud ualet. atq; deinde modesto
 Et facili erga omnes animo esse uelimus, ut æque
 Iusticiæq; tenax pectus sit, & haud uitijari
 Se memor aut respectu odij aut patiat amoris.
 Siq; frui uolumus non paruo tempore partis,
 Per sint parta nefas caueamus. Nam malè parta,
 Vt uetus est uerbum, malè dilabuntur. Vt autem
 Spreta iacet sæpè & uirtuti obtrectat egestas,
 Sic insons præstat scelerato diuite pauper.
 Ne placeat nobis unquam assentator amicus,

Qui metuat uerbis presentem offendere, quiq;
 Ore leui uitiosa probet. Vitentur & illi
 Qui gaudent alijs maledicere: gratus & usus
 Sit nobis capitum in quæ sparsit longa pruinas
 Annorum series. Nunquam & nos dulcia fallant.
 Nam quæ præteriere sat inclusere malorum,
 Quorum facta fuit per Christum gratia nobis.
 Et plerunq; uoluptatis breuis est dolor ingens.
 Ac ita quicquid erit patienter ferre laboret
 Mens non aduersis humilis, non læta secundis:
 Atq; bonam cunctis foueamus temporibus spem.
 Quamuis sollicito metuamus tristia corde,
 Sortis & intrepido toleremus pectore casus.
 Hæc alienarum in strepitu me scribere iussit
 A studijs nostris rerum, neq; sensibus apta,
 Nec uerbis ornata, erga te summa uoluntas
 Atq; Vilhelme tui studium. Tu, quod facis, auge
 Nominis & famæ decus, & retinere memento
 Perpetuo propensum animum in nos atq; fidelem.

CHRIS

CHRISTOPHORVS

COLERVS IOANNI COLERVS

ro fratri S. carissimo,

S. P. D.

MI FRATER quàm grauitè
 afflicti simus calamitosissimo ca-
 su mortis paternæ, uides. Orbati
 enim sumus non solum parente,
 quod ipsum ad summū dolorem
 satis esse possit, sed eo parente, qui excellens uirtute
 atq; sapientia nihil omitteret ad ætatem uitamq; no-
 stram educendam ad decus atq; laudem. Hæc tamen
 minus hac infirmitate animorum nostrorum perspici-
 mus: sed illam suauitatem qua etiã alieni alliciuntur,
 qua nobis ille in eximio amore erga nos suo iucun-
 diss. fuit, necesse est nos cum largissimo fletu & in-
 genti mœrore requirere. In quo eò est maior tua mi-
 seria quàm mea, quod ipse uidisti morientem, ego au-
 diui mortuum, & tu in illius complexib. hæstisti sem-
 per, à quibus ipsius cura & benignitas me dudum re-
 mouerat. Nam mihi ad omnem nunc quoq; non mo-
 do mentionem, sed cogitationem patris auissi lacri-
 me oboriuntur, qui tamen iam me assuefecerant ut
 abesse ab illo posse mihi uiderer, cum quidem absente
 patre non carerem, sed quodam hoc ablegationis be-
 neficio illius me frui intelligerem. Mihine enim hic
 metus in animo esset infirmo & puerili, qui neminis

omnium attigit, mortis in hac ætate, uita, ualitudine
 illius? Sed mi frater beatissimi patris nostri mortem
 de flere omittamus & ad illius potius imitationem nos
 comparemus, cuius singulare habemus exemplum
 uirtutis atq; etiam doctrinæ, quibus quantum præsti-
 terit reliquis, ut nos iudicare non possumus, ita liben-
 ter audimus uterq; prædicari ab ijs qui possunt.
 Quod si non modo paternæ laudis acroama iucunda
 dum nobis fuerit, uerum huc quoq; uoluntas accesserit
 nostra, non solum propagandi generis nostri, in
 quod ab illo sumus procreati, sed etiam exprimendæ
 laudis qua ipse excelluit, tum demum responderimus
 spei & expectationi illius, & mortuum quoq; uolup-
 tate præcipua affecerimus. Quare mi frater hoc agam-
 mus, huc contendamus atq; enitamur. Si non conse-
 qui possimus ut aliquando leuemus desiderium ciui-
 tatis nostræ, quod illi moriens pater sui reliquit, at
 hoc uincamus ne illo tali patre indigni fuisse uideamur.
 Mihi quidem eo minus uenie locus, quo melius
 à nostro patre mihi prospectum: cum ille me in optimi
 uiri sanctissimam disciplinam tradidit atq; commisit.
 Quem haud scio an afflixerit nuncius hic uehemen-
 tius quam me ipsum, quo magis & bona patris nostri
 ipsi nota fuere atq; intellecta. Ut autem perspicere
 posses qualia nobis ab illo proponerentur, & huius-
 modi istic quoq; imbui præceptis, uisum est ad te cum
 hac ipsa non tam tui quam mei cohortatiuncula mit-
 tere quædam nostri magistri dictata, quæ mihi, siue
 quod

quod ætati huic maximè conueniunt, seu quia sunt paulo diligentius elaborata quàm ulla quæ in hoc genere cognoui, permagni facio: meoq; iudicio tibi nisi non uile neq; contemnendum munus, quod tu mi frater ita amplecteris, ut & explicare moribus et me diligere, & operam dare uelis ut nostram matrem nunc quidem, ut par est, tristissimam foeminam morigeratione & officijs omnibus oblectes. Hoc nos facere maximè uult pater noster. Istud etiam scriptum cum nostro Paulo communicabis, quem non modo talia nunc legere, sed etiam intelligere par est, nihil esse uirtute pulcrius, nihil honestate amabilius, nihil decore speciosius neq; præclarius. Vale. Tubingæ
 è Sueuis XV. Calend.

Iunij.

PRÆCEPTA VITAE PVERILIS.

ORVM PRÆCE-
 ptiones & uitæ qui negli-
 gunt, ij ne literis quidem un-
 quam bene instituunt pueri-
 tiam. Quis enim credat in
 hac esse parte diligentes, in
 illa longe potiore altera de-
 fides atq; socordes? Sed ne institutionem talem calu-
 mniari uideamur, cum plurimum hi literatores pro-
 ficiunt, quid fiat uideamus. Nam serè inducunt in ali-
 quam linguæ Latine uel etiam Græcæ cum præcla-
 re cecidit scientiâ, ulterius enim ab hac ætate pro-
 cedi non potest. Atq; hoc ipso operæ suæ quam pue-
 ris erudiendis dederint precium quod sit, se fecisse
 existimant. In quo non mediocris error inest, & erudi-
 tione non tam linguæ quàm animi, informata tenella
 ætas ad doctrinam atq; uirtutem capessendam ido-
 nea esse solet. Neq; hoc agendum ut solum belli lo-
 cutores, sed etiam actores boni uitæ existant: quin eti-
 am illarum linguarum sermo nisi morum atq; bone-
 statis totiusq; uirtutis rationem atq; disciplinam tra-
 dere posse crederetur, nunquam tanti fieret ut in il-
 lo perdiscendo tantam temporis tantumq; laboris
 atq;

atq; sumtus impenderetur. Vt autem omnium artium sunt quaedam initia seu potius progressionem, sine quibus ad illarum cognitionem perueniri nequeat, quae tamen ipsae artes non sunt, ut in Grammatica cognitiones literarum, in Rhetorica ea quae primae exercitationes nominantur: ita artis uitae, ac morum quasi uestibula quaedam putanda, ea quae ciuitas & elegantia, seu moderatio dicitur, decus planè ipsum & pulchritudo uirtutis, qui tanquam flosculi in puerili aetate & magis eminent, & suauiores esse consueuerunt. Huius partis, quòd pauci didicerint, minime est his temporibus uulgaris ac usitata doctrina: quam breui scripto complecti uisum est, ut in hac quoq; consulatur studio meo ciuibus meis qui rusticitatis nomine ab antiquo reprehenduntur. Erit autem hoc pro indice faciendorum fugiendorumq; bonae indolis pueris. Ipsa enim res non poterit nisi quotidianis monitis ac animaduersionibus perfici, praesertim in quadam non parua diuersitate rei, loci, temporis, gentis, personae, quibus non solum praecipiat tur ipsis, sed quo praeccepta etiam referantur & accommodentur. Duplex autem ferè est puerilis institutio. Vna in literis ad uitam placidè inq; ocio ac quiete degendam, cum cultu uirtutis & innocentiae, quo modo perpauci sunt, qui suos liberos educi uelint. Requiritur autem, ut uerum fatear, in his parta iam quae sitaq; res, quae uitae sic, quemadmodum dixi, degendae sufficere posse uideatur. Quae si fortè copiosa am-

plaq; non sit, sufficiat tamen optimis imbuto praee-
 ptis temperantiae, parsimoniae, patientiae. Sed quoni-
 am his temporibus uirtus & honestas neq; magni fie-
 ri neq; ualde speciosa uideri solet, propterea quod po-
 tentia & opes, superbiaq; harum affectatrix corro-
 borata equabilitatem atq; modestiam oppreßit, ideo
 ut dixi paucis, neq; ut uulgus aestimat, sed uere beatis,
 relinquenda est haec institutio, neq; tractanda in praesentia.
 Altera est iuuentutis, ad uitam communiter
 et pro seculi sui natura agendam: in usurpatione ho-
 norum atq; publicorum munerum, tam in ciuitatum
 quam religionis administratione, itemq; quasi artifi-
 cio ac questu quodam scientiarum: quae tanquam in a-
 ter illam directam ad uirtutem uiam, & deflexam alte-
 ram ad uitia, media est interiecta, qua ingredienti-
 plurimum laudis & utilitatis cum sibi tum suis, sed & ali-
 enis conciliare consueuerunt. Neq; hominum communi iu-
 dicio quicquam praeterea quam huius uiae ingressio
 approbatur. In qua qui processere longius, magni &
 praecleari, qui segnius, mediocres quidem, laudabiles
 tamen & ipsi habentur. Sed fuit tempus cum studia li-
 terarum ad ridiculum quendam deprauata modum,
 non solum non erudirent cultores suos, sed nacta saepe
 non infelicia ingenia corrumpere, unde est factum
 ut iam probro ab intelligentioribus uerteretur
 studuisse literis. Neq; ulla res alia studiorum illam mi-
 seriam defendit & continuit, quam stultitia hominum
 atq; fatuitas. Quicquid enim esset id quod est scholae
 emana

emanaret, inueniebat protinus ubi resideret. Neque fuit illis seculis melior neque expeditior questus, quam hic miserorum & inanium studiorum, quo crimine etiam nunc urgetur uera eruditio, quia à paucis perspicitur, cum barbariæ turpitudine manifesta sit omnibus. Multi etiam inueniuntur, qui modestiam, ueracundiam, pudorem, quum non possint non custodire studiosi bonarum artium, contrarias esse res putent uitæ utiliter agendæ, in quo ferociam, audaciam, impudentiam plurimi fieri intelligunt. Qui quidem sunt, siquidem uidebuntur boni uiri esse, exorandi nobis, ne presentis temporis falsam quandam speciem utilitatis plus apud se, quam rectum & constantem rationem ualere patiantur, Sin erunt, quales multi sunt, improbi, scelerati, audaces, facinorosi, tanquam feras bestias declinemus, iustissima in desperatione, castigari oratione aut meliores reddi posse. Nostrorum autem studiorum castitatem tanquam pudicæ uirginis magna cum cura custodiamus, quæ si habemus reducta ad ueritatem ab illis superiorum temporum erroribus, anniti debemus ut omnibus modis integra & sincera conseruemus, neue committamus leuitate nostra ut ullius turpi cupiditati ancillentur. Cùm autem uarietas maxima sit in uitæ humanæ generibus, uideri alicui possit educationum etiam discrimina tenenda esse, sed hoc aliter se habet: puerilis enim institutio uniusmodi est & simplex, quamuis exeat in non unum modum uitæ. Sicut athletarum cibis idem

Et corporis cura una proponeretur non ad eadem
 certamina, cum alij luctatores, pugiles alij, alij pan-
 cratiastæ, nonnulli quinquertiones euaderent.
 Non igitur metuendum ne parum aptus futurus sit
 puerilis animus uera ratione literis ac moribus insti-
 tutus, ad quancunq; professionem et artem facien-
 dam. Et ubi primum adulescere et quasi confirmari
 ingenia etate cœperint, ad cuius uisum fuerit profes-
 sionem artis, aut cuiusq; generi uitæ puerum appli-
 cari oportere, cum eorum sententia quorum potesta-
 ti erit subiectus, tum de ipsius natura ac indole, eò et-
 iam per hæc communia studiorum et uitæ præcepta
 sensim indicemus. De quo quidem differere præsen-
 tis instituti lociq; non est. Atq; his explicatis, nunc
 quæ discenda faciendaq; ingenuo puero de præce-
 ptis bonarum artium uideantur, subijciam: ut, quem
 admodum initio dixi, sit quasi pro indice hoc scriptu-
 eorum quæ omni tempore studiorum suorum, ex li-
 bellulis suis et dictatis magistrorum cognoscenda
 et percipienda pueri sibi sciant. Ac primum de di-
 scendo, qua uoce studium literarum accipi uolo, di-
 cam. Diligenter et attentè audient pueri prælegen-
 tem magistrum, et assuefacient ora sua ad ueritatem
 lectionis et pronuntiationis cum literarum, tum syl-
 labarum atq; dictionum ad exemplum prælegentis.
 In hoc præcipuam operam ponent, ut quo ad eius sic-
 ri possit, uernacula lingue et oris uitia corrigantur.
 Quæ iussi erunt, siue ex libro recitare, seu red-
 dero

dere memoria, ea dabunt operam, ut liquide, distincte, clare pronuncient, non obruentes alias uoces alij, neque confundentes textum lacerantē sue filum orationis. In primis caebunt, ne ultimis, id est, terminantibus syllabis literisq; dictionum dehiscente palato, sonus intercitat, quo peruersius fieri quicquam nequeat. Accidit autem hoc plerumq; pueris metu erroris, cum non comprehenderunt certas inflexiones uocum, quare crit hoc proxime à lectione elaborandum, ut bene & disertè omnes uoces quas terminantes syllabæ in alios atq; alios fines declinantur, flectere pro uniuscuiusq; natura discant. Cum hæc fecerint simul etiam describere ipsi & effingere literas tentabunt, & easdem syllabis intexere, syllabasq; ipsas dictionibus complecti. Interea si quid proponetur Latine scripturæ, si qua sententia memorabitur, si uox exponetur interpretatione magistri, notabunt diligenter cum intellectu suo apprehendentes, tum excipientes cartulis suis. Neque ulla res assidentem puerum in ludo magis ornat, quam proposita carta & in dextra eminentis pennula. Nisi autem erit iam statim in puero animus discendi cupidus, & quasi suspensus de uoluntate magistri, non uagus cogitationibus, non aliud agens, haud unquam bona mihi spes fuerit laudabilium in studijs progressionum. Ut enim statim urit urtica, & cancri retrocedunt, & echinus asper est, ita prauitas ingeniorum etiam in teneris non esse occulta solet. At ille, ut Virgilius canit:

Con

Continuo pecoris generosi pullus in aruis
 Altius ingreditur & mollia crura reponit.
 Primus & ire uiam & fluuios tentare minaces
 Audet, & ignoto sese committere ponto.
 Nec uanos horret strepitus. Illi ardua ceruix,
 Argutumq; caput, breuis aluus, obesaq; terga.
 Luxuriatq; thoris animosum pectus.

Similiter & egregia statim in pueris indoles eluce-
 scit, & secundum honestatem sese incitat. Non autem
 placent mihi quidam procaculi & animo ac ore fa-
 ciles atq; promti, praecepta magistrorum non sequen-
 tes, sed anteuertentes audacia sua. Intelligi enim uo-
 lo nihil laudabilius neq; melius ad spem bonam in pu-
 ero esse uerecundia: quae sit tanquam fundamentum
 uirtutis. Absq; hac si quis in literis ad frugem perue-
 nit, inter rarissimos casus numerauerim. Est autem
 puerilis aetatis propria commendatio uerecundiae &
 pudoris, sicut uirilium constantiae, senum grauitatis.
 Puer quidem qui uereri nesciet, nunquam faciet officium
 suum. Sed redeo ad rem propositam. Memoriae
 quae praecipientur mandari, ediscentur cum diligen-
 tia, non temere corripientur. Ita & animi haec pars
 recte exercebitur, & quae praeepta fuerint pote-
 runt retineri. Praecipuam uero sentient utilitatem,
 si non modo autorum certos locos aut textum scri-
 ptorum, sed etiam interpretationem à magistro ac-
 commodatam memoriter recitare posse didicerint,
 hoc memoriam uarificè exercet, & intelligentiam
 exci-

excitat, & illam neglectu innaſcentem ſocordiam excutit. Cum iuſſerit magiſter ſententiam aliquam in Latinum pueros conuertere, pro ſe quiſq; annuſetur ut quàm belliffime abſoluat penſum ſuum, neq; operas cōferent, neq; doctrinulas ſuas inter ſe quaſi mutuabuntur. Nam debet magiſtro, ut unuſcuiuſq; ingenium, ita profeſtus quoq; eſſe notus. Vt autem dicam breuiter : inuerſa: Recte ſe gerent pueri, ſi uerſabuntur in ſtudijs ſuis cum diligentia & cura, abſq; calliditate & nequitia. Quid ego curare quod agendum ſit eum putem, qui ſedeat poſt libellum caput manu ſuſtinens nixa cubito, qui ad omnem ſtrepitum, uocem, ſibilum, oculos, caputq; circumagat, qui miſſitet aliquid, inhiet parieti aut tecto, oſcitet, tantumq; non & ſtertat? Summa igitur eſt in hoc, quod dixi, cum diligentia & cura uerſari in ſtudijs. Et, quod ad didi, ſine calliditate & nequitia propter improbos & ueteratores quosdā pueros, qui quaſi alca ludentes, nihil agunt ſimpliciter, aperte, fideliter: neq; unquā niſi metu ſuum officium faciunt, à quibus uitijs abeſſe oportebit eos qui ſpem facturi ſint magiſtris frugis bonæ. Dixi de ſtudio, ſuper eſt ut morum præſcripta perſequar. Nemo fuit unquam ueterum, qui uitæ præcepta daret, qui non à ueneratione & cultu numinis ordiretur. Quod eo magis cuſtodiendum nobis eſt, quo certiora de diuinitate omnia nos habemus. Principio igitur caſta mente Deum pueri colere & adorare diſcant. Libenter audiant quæ pietatem er-

ga illum instruere & augere possint. Hæc qualia esse debeant, magistri iudicium & cura fuerit. In sacris concionibus libenter, sedulo, studiosè aderunt. Inter ceremonias, ritus, operationes sacrarum astabunt ueracunde & composito ore ac quieto uultu. Deum tum maxime aspicere ad se arbiurabuntur, coramq; illo se astitisse. Precibus operam dabunt, non in coetu solummodo & conuentu hominum, sed etiam ubi soli erunt. Harum formulas præscribent magistri. Secundum Deum obseruabunt uenerabunturq; parentes suos, & si quibus par debetur reuerentia, ut sunt cognati & consanguinei, & illi in quorum tutelam forte uenerunt aut dati sunt, & quibus ad uirtutem educandi commissi fuere. Hos uel uerbulo offendisse pro piaculo ducent. His parebunt monentibus, non irascentur, si quando ita poscente re castigauerint. Ut autem, quemadmodam Horatius ait:
 Nemo adeo ferus est qui non mitescere possit,
 Si modo culturæ patientem commodet aurem:

Sic opera omnis quæ in refragantibus istis castigationi, & indignantibus monitioni, & contumaciabus sumitur, perit. Optandum quidem instituentibus bonis artibus ac moribus eum contingere puerum, quem uerba moueant. Nam uerè dicitur, uix unquam plagis meliorem fieri qui uerbis non corrigitur. Si tamen ut nostrorum hominū magna est feritas, uerbis usus indigere uidebitur, non patientur ea magistri requiri, quæ inflicta sic debet æquo animo ferre

ferre puer, ut tantum caueat, ne quando iterum merito sustinenda sibi sint. Proximus ab his, quos diximus uenerationis debetur sibus locus: qui & etate sunt parentibus proximi, & adolescentiam exemplis & doctrina instruere possunt. Erga alios autem cunctos gerent sese placide, mansuete, uerecunde, non procaciter, ferociter, impudenter: in primis cum equalibus suis amabiliter uersabuntur. Thracica haec est disciplina, cohortari pueritiam ad detrectanda imperia, referendam uim atque iniurias, reclamationes, repugnandum, ulciscendum, quae cultu Musarum, sicut est, alienissima habenda. Quid ego monerem de mendacio, perfidia, maledicentia, odio, calumnijs uitandis, quae etiam in adultis abominamur? Quod si quis ita malus fuerit natura, ut his uitijs immedicabiliter laboret, eum e coetu studiosorum tempore submouendum censuerim, ne tanquam una morbida onis totum gregem inficiat. Si quem puer equalium suorum intelligit se doctrina aut exemplo instruere posse, illum praeter ceteris diliget, colet, complectetur, studetque eius intelligentia doctior, & ductu melior reddi. Turpissima res est impudentia, sed in pueris praecipue quos conuenit & ore, & lingua, & animo pudentes esse. Non igitur intuebuntur toruum aut immane, sed oculos saepe demittent. Aspicient liberem non audacter. Non petulantes, garruli, litigiosi, non contumelioso sono orationis, non peruicaces neque temerarij. In stando habitum corporis conseruabunt de-

centem

centem & rectum. Ante se manus, pariter pedes, os
 rectum tenebunt. Omnino loquentur pauca, sed præ
 sentibus natu maioribus, aut dignitate & genere præ
 stantibus, paucissima. Secundū Epicharmi præceptū,
 ἀλλὰ σιγῆν ἐστὶ ἀγαθὸν ὄμμα παρῆωντι καὶ ἴ
 σορες, id est, Est bonū silere, quoties forte adest po
 tior aliquis. Et rectissimè dicitur, non sepe no
 cere tacuisse: nocere sepe locutum esse. Et Teutonica
 lingua laudabile esse silentium sed laudabilius loqui,
 si quis benè & rectè sciat. Quod in pueris uix euenit
 unquam, propter imperitiam & infirmitatem men
 tis. Loquaculi igitur ferè & uani sunt, etiam cum
 ille promptus sermo aliquid habet quasi elegantia:
 suntq; similes linguaces isti solstitialibus flosculis, qui
 repenti exoriuntur, repenti occidunt: haud enim
 ferè perueniunt ad bonam frugem. Si quis aliquem
 rogauerit puerum, respondebit ille tum demum cum
 finem dicendi interrogator fecerit, non interrumpet
 sermonem. Respondebit autem non temerè neq; subia
 tò, sed cum ea, quam ætas hæc fert, cogitatione atq;
 modestia. In uniuersum quide: n cogitatio exquisita
 huius ætatis nulla: Quædam tamen attentio est earū
 rerum, quarum præcepta & doctrinam perceperit.
 Nimum quidem & quasi senile quiddam sapere pue
 ros, ita est ingratum, ut etiam aduersari soleamus,
 & odisse senili pueros sapientia. Sed non tamen fe
 rendi sunt omnia temerè dicentes atque facientes.
 Cogitabit igitur hoc saltem puer prius quàm quic
 quam

quam dicere facere incipiat: num laudabile id sit, atq; hoc de præceptiunculis magistrorum suorum exquiret. Si laudabile esse inuenerit, aggredietur, & quidem confidenter. Sin contra, refrenabit incitamentum cupiditatem suam. Si uero dubitabit, tantisper continebit se, dum quid recte fiat constitutum certumq; habuerit. Qui enim ad omnia feruntur, ut quicquid subijt animum et cupiditatem, nunquam non peccant: Etiam cum forte non uitiosissime cecidit quod egere. Nam in hoc ipso culpa est, quod fecerunt temere. Et si uix unquam quæ hoc modo suscipiuntur recte fieri solent. Decet & honorem præfari, & gestu significare reuerentiam, cum persona eius qui colloquetur merebitur. Hæc sunt apud alios atq; alios aliusmodi. Apud nos & nudari capita, & modice flecti genua, & appellari domini, uel etiam cum appendice uenerabiles, clementes, magnifici domini, consueuere. Turpe est astantem diuarcare crura, turpius crebro mutare aut contorquere: Sed & manus ociose esse debent, siue quid illis tenetur, seu uacue compositæ sunt. Has peccinatim inter se complicare ominosum uulgò creditur, certè tristitiæ animi est indicium. Non laudo mentum affligere pectori, & nimium deiectis huius oculis consistere. Multò melius uerecundè intuebitur colloquentem puer, nisi aliqua illius oratio pudorem & erubescenciam efficere debeat. Incuruare collum, indecorum est. Ansatum, ut Plautus dixit, astare, & ingredi militari gestu non decet: cre-

bro circumspicere & incedendo se cōueryere, multo minus, id quod & Spartiatarum disciplina fieri passa non est. In sedendo similiter & pedes & manus ociosae erunt, nisi cum in accubitu ad mensam cibus capietur. Non contrahentur humeri, neq; gibbo tergum deformabitur, quod à prauis fit, neq; oblique collum detorquebitur. Quid ego aut pedores, ructus, spūta prohibeam, quae nulla anus rustica fert in suo filio: Sed agendum si quid erit pueris, siue suarū seu aliarū rerum, ut quibus forte ministeria incumbunt: amittentur ut fiant omnia strenuē, accurate, paulatim, grauitate, non oscitanter, negligenter, praepostere. In seruiantibus omnibus libenter & studiose, alacritate animi & facilitate maxima, habet enim hoc eximium in pueris laudem. In his potissimū & segnicies & festinatio est uitiosa. Videas enim quosdam somniculose omnia, quosdam concitate & turbulente dicere atq; facere. Inter haec medium, ut semper, laudatur: Quo non deus solum praestatur sed utilitas quoq; nam & negligentia & festinatio nimia ferē detrimentosa esse consuevit. Quocunq; manus proferentur, eodem & oculi intenti sunt, quod à stolidis istis & furibundis ferē non modo cum dedecore, sed etiam damno negligi cernimus. In ministerio nequeunt uniuersa quae facienda sint enumerari: ex his aut generalibus praecipionibus facile perspicientur à nō prorsus deplorati ingenij puero. Sed cum cibum capiunt pueri multum dedecoris admittitur à non bene institutis. Docent autem

tem hoc matres etiam, non ingerendas in patinas manus à pueris præuertentibus in esca sumenda alios potiores. Moris etiam est Teutonici pueris & sceminis, cibum præsertim paulò lautiozem ex patina acceptum alijs super orbiculis apponere. In quò genere innumerabilibus quosdam festiuitatibus studere uideas, sed sunt pleraq; muliebria. Hoc igitur facient pueri ut retineant quod ante ipsos appositum fuerit, nisi plus sit quàm ut sine crimine uoracitatis absumturi esse uideantur. Quod si accidet, desecabunt aliquantulum, apprehendentes manu particulam quam ipsi edant, reliquum confixum cultello reponent, aut ante illum à quo totum acceperant, aut si orbem illius occupatum uideant, alteri proximo, aut in patinam referent. Nisi pisces fortè appositi sint: horum enim particulas scindere aut configere uitiosum putatur. Reliqua non uidentur digna in quibus obseruandis pueri desudent, propria muliercularum & ineptiarum aule. Inter edendum cauebunt ne quid ore excidat: ne turpiter & inflatis buccis mandant cibos, neue plus iusto in os semel infarciant. Non properabunt comedendo, cibos bene conficient dentibus. Interea cauebunt ne labris neue denibus sonitus aliquid emittant. Fœdum est sordiendo eximere cultellis si quid forte intra dentes adhæserit. Calidiusculas offulas & iuscula non afflabunt uehementer, & tanquam è solibus plenis buccis. Sunt qui ad omnem etiam leuissimum nisum sine causa arbelant: sunt qui etiam assidentes

dentes obstreperum quiddam de naribus spirant,
 quæ uitiosissime fieri putandum. Labra continebunt
 cum cibus mandetur, neq; sinent hiare, Lingua quasi
 expurgare interius dentes ac palatum, et buccas lam-
 bere foedum est, foedius exterius labra. Comedant sa-
 ne si esuriunt, neq; dubitent modeste & decenter ca-
 pere cibum quicumq; affuerit: recusare enim obla-
 tum & simulare satietatem stolidæ est ciuilitatis, sed
 & ingurgitare sese rusticum. Potu sedetur sitis, non
 inundentur guttura ac uentres. Videas quosdam sic
 bibere ut spiritus excludatur, quibusdam lacrimas
 extillari, quo quid possit magis contrariam accidere
 bonis moribus? Similiter properando committere ut
 aliquid potus effluat ex ore, indecorum. Cultelli pro-
 pter orbiculos repositi cum usus poscet scite manu ca-
 pientur reponenturq; in locum suum, non iactabun-
 tur digitis. Videas quosdam sic capere ut quia non
 quadrent sectionibus impingant manubriolū in men-
 sam, & aptent sectionibus prehensionem cultelli,
 quod fit magna cum turpitudine. In patinas uero præ-
 morsum inferere, & in ijs cibum ante se coaceruare
 longe turpius. De totis panibus tantum decident
 quantum uolent esu absumere: nam fragmenta relin-
 quere, uitiosum est. Offa spinasq; & quicquid edi nõ
 potest aut solet, in summo orbiculo bellule compo-
 nent. Omnino autem refragari natu maiorum iussis,
 quod uulgo laudatur, non debent, sed illis parere
 cum pudore. Nam quæ hæc fuerit ciuilitas recu-
 satione

satione sua puerum improbare grandioris uoluntatem, aut illo se prudentiorem intelligi uelle? Sed inquit dare hoc moderati animi significatione, quod falsum est: simulata enim ista sunt & ficta. Quare & locum quem grandior natu assignarit capient uerecunde pueri, non uolent se retinentes attrahi, & cibum sument & quicquid dabitur, gratiamq; agent paucis. Volo enim simulationes à puerili ingenio abesse. Fieri fortasse quidem possit ut in hac usitata uulgariq; inscitita alicubi in uita & conuictu hominum recte adhibeantur, sed hoc erit prouectorum etate & non imperitorum iudicium. Valde autem prodest cum hac in parte tum omni uita instruenda proponere sibi aliquem cuius uitam moresq; probari sciamus, quem imitari & sequi cuiusq; similes esse nos uelimus. Pariter & rusticos ac aberrantes à decore uitae & morum intuebimur, & studebimus deformitate quam in illis animaduertimus carere. Hoc præcepto nullum in genere melius neq; utilius dari potest. In reliqua uita uanitas & leuitas aberit. Neq; oculis neq; auribus aliena captabuntur. Ex quo genere furaces non uerbis modò sed etiam supplicijs coercendi. Istis uerò curiosis, & auscultatoribus & inhiantibus ijs quæ dicuntur & fiunt, nemo est qui non merito iratiss. esse soleat. Leuitatem enim animi sui produnt, & sua negligunt, & cognitionis curam futiliter impendant. Non uolent unquam pueri deprehendi in aliquo opere aut factò, quæ poenam me-

reantur. Itaque non fugitabunt obuios, aut latebras
 quarent, aut oculis conspectuiq; uenientium se sub-
 ducent. Hæc enim formido ex animo peccati sibi con-
 scio nascitur. In uestitu & cultu mediocritas & man-
 dices hanc etatem imprimis decet. Vestimenta igitur
 comparabuntur pro consuetudine & more præ-
 sentis temporis & usus. Nisi in his ita inerunt uitio-
 sa quæpiam ut non ferenda esse uideantur. In quo ge-
 nere sunt hæ lacerationes, & uarietates uestium, &
 ista consecuta, dissipata, religata, neq; usu commoda
 neq; specie pulcra. In calceis uincula semper, aut ipsi
 ita facti erunt, ne de pedibus delabantur. Vestimen-
 torum autem quicquid erit sordibus & luto careat.
 Capilli mane peccantur, lauentur manus & os. In
 mundo puero nihil esse odiosius potest. Faecores &
 mucos intolerabiles ferè omnibus propter nauseam
 esse solere scimus. Similiter & sputorum fæditas &
 pustularum ab oculis hominum remouebitur, cuius
 offensio ingens esse consuevit. Reliqua omnia erunt,
 ut semel dicam, decora, status, sessio, incessus, compo-
 situs uultus, mites oculi, pressa labra, nihil contor-
 tum, nihil seuum, nihil inflatum, status rectus itemq;
 sessio, incessus planus & æquabilis, nec exultatione,
 nec lentitudine, neq; festinatione, culpandus: oscitati-
 ones, contentiones artuum, & quicquid supinitatem
 animi prodit, comprimetur. In iocationibus & ludis
 dissolutio aberit, remissio animi usurpabitur. Et quia
 ludorum mentio est à me facta, sciendum neq; prox-
 sua

sus his interdici, neq; temerè omnes concedi oportere. Ita enim nunc est in moribus, ut uulgo neq; turpe neq; flagitiosum ducatur alea ludere, in quo & moribus & legibus ueterum infaniam fuisse constat. Ut igitur consuetudinis potentiae etiam hac in re iucumbemus, ita non patiemur pueritiam deformari hoc uitio. Quòd si nostris hominibus aliquando meliores & pulciores delectationes, quales maxime sunt studiorum & doctrinae arridebunt, facile hac deformitas & apparebit & odio habebitur. Pueri in uerborum iocationibus ab obscœnis odiosisq; dictis abstineant. Ludis cupiditas uictoriae assit, absit lucri, absint contentiones, rixæ, iurgia. Suppeditant autem pueris materiam ludorum foris pila, cursus, saltatio, pugna, lucta, quæ ipsa utiliter fiunt propter corporum exercitationem. Domi autem & intra conclauia, cum alia tum scrupi & latrunculi, quibus in ludis gloria adultis quoq; ingenij magis quam questus spectari solet. Sed quia, sicut initio facturum me testatus sum, breuibus quibusdam præceptis formam magis puerilis uitæ perstrinxi, qualem illam censerem esse oportere, quam descripsi & quam omnibus numeris suis absolui, neq; sum huius ætatis terminos transgressus, & tamen non solum nihil nocuerit, sed etiam profuerit admodum, sequentis uitæ quoq; rationem propositam his esse, ut quo sibi perueniendum sit, iam antè quale sit perspectum notumq; habeant, uisum est hoc loco Isocratis diligentissimi

& doctissimi uiri de adolescentum laudabili uita præ-
 ceptiones Demonico explicatas subijcere. Quem au-
 torem pueri audient tanquam numinis uocem, cum
 hoc certè rectæ institutionis & uerarum admonitio-
 num opus coeleste sit & diuinum. Pollicitus autem est
 Isocrates eo in sermone Demonico subiectionem ea-
 rum rerum quas res adolescentes appetere quasq; su-
 gere rectum esset: etiam quibus cum uiuere & quem
 ipsi in uita degenda modum uiamq; tenere deberent,
 quas post longiusculum sanè proœnium ita exponere
 est orsus. PRIMVM omnium pietatem co-
 lito erga Deum, non modò sacris operando, uerum
 etiam præstando fidem & faciendis promissis. Atq;
 hunc ille quidem locum explicuit, pro ueteri gentis
 suæ religione & ritu, qui nunc obsoleuit, & meri-
 to improbatur. Reliqua sunt ferè ut sequitur. ER-
 GA parentes eum te præstes quem optares sentire
 erga te filium tuum. CORPVS sic exerce ut non
 tam roboris quàm ualetudinis rationem habuisse ui-
 deare, quod ita maxime consequere si exercendi fi-
 nem satietatem, non defectionem uirium feceris. CA-
 CHINNORVM proteruitatem respue. Sed neque
 audacia in uerbis tibi probetur: quarum illa stulti-
 cia, hæc uesania significationem dare solet. QVÆ
 factu turpia esse cognoris, ea ne dici quidem honeste
 posse speres. SIC compone uultum, ne tristitia in
 illo sed seueritas appareat: nam illa contumaces, hæc
 prudentes uideri facit. NIHIL rerum omnium
 pulcrius

pulcrius neq; decentius esse arbitrare, mundicia, pudore, probitate, temperantia, quibus uniuersis contineri mores adolescentum putantur. **NON** **Q**UAM admittes in te flagitium aut turpitudinem, quia clam fore speraueris. Nam ut maximè alios celare possis, tu tamen tibi certè eris illius conscius. **DEVM** time. **VENERARE** parentes. **REVERERE** amicos. **PARETO** legibus. **SECTARE** uoluptates laudabiles. Delectatio enim cum honestate coniuncta res optima, sine hac deterrima est. **PERTIMESCE** fictas etiam calumnias. Nam uulgus non ueritate sed opinione regitur. **IN** omnium rerum actionibus existima neminem esse quem illæ fugiant. Ut enim in presentia factum occultes, postea tamen aliquando perspicuum futurum est. **PRAECLARVM** tibi fuerit non fecisse ea, quæ in alijs reprehenderis. **SI** **STUDIOSE** disces, multa disces. **Q**UAE iam tenes studio et usu custodi, quæ ignoras doctrina acquirito. Nam perinde turpe est utilem orationem atque amicorum preciosa dona respuere. **Q**UIC **Q**UID ocij in uita suppetit fac impendas discendi audiendiq; studio. Ita enim facile disces, quæ alij magno labore inuenerunt. **DOCTRINAE** copias diuitiarum copijs pluris facito. Hæ enim cito dilabuntur, ab alijs quæ didiceris nemo auferre tibi poterit. Sola enim est omnium partorum sapientia immortalis. **NE** pigeat te longo etiam itinere professores

fessores utilis doctrinae sectari. Nam turpe fuerit,
 cum mercatores tantum pelagi nauibus emetiri non
 dubitent, quo rem suam augeant, nolle adolescentes
 terrena uia contendere ad intelligentiae suae incre-
 mentum. SIC esto moratus, ut & libenter salutes
 & colloquere cum omnibus, & alijs commode re-
 spondeas. COMIS esto erga cunctos: Vsus autem
 intercedat tibi cum optimis. Ita enim non habebis
 odio, & amicos parabis. NE saepius eisdem inter-
 pella, neq; multum iisdem de rebus. Omnium enim re-
 rum satietas est. EXERCETO te laboribus uo-
 luntarijs, quo possis & contrarios sustinere. QVI-
 BUS seruire animum turpe est, his annitere ut su-
 perior sis, quaestu, ira, uoluptate, mcerore: quod con-
 sequere si pro lucro non opulentiam sed gloriam &
 laudem duces. Sic autem irascere delictis aliorum, ut
 alios tuis uelles. Turpe uero putabis seruis te impe-
 rare, & ipsum seruire libidini. postremo contem-
 plans aliorum calamitates, recordabere te hominem
 esse. HAVD fidelius pecuniae quam uerborum
 deposita conseruabis. Boni enim uiri magis moribus
 quam iureiurando credi oportet. TAM indignos
 fide improbos quam dignos probos habeto. DE
 ijs rebus quae res esse non sunt, noli communi-
 care cum ullis, nisi quorum forte non minus quam tua
 intererit silentium. IUSIVRANDVM si exi-
 getur, dabis: uel ut te nefario crimine, uel ut amicos
 periculis liberes. Pecuniae quidem gratia caue Deum
 iuratus

iuratus unquam sis, etiam in ueritate, alij enim peie-
 rasse, alij auarum te esse existimabunt. NE iungas
 amicitia cum quopiam, nisi exploraueris prius qua-
 lem se erga priores amicos suos gesserit: quem enim
 inueneris illis fuisse, eum tibi quoq; promittas licebit.
A M I C I T I A M cum nemine cito iunxeris: sed ini-
 tam da operam, ut tuearis. Pariter enim turpe est,
 amicum habere nullum, & crebro mutare familiarita-
 tates. **I N** amicitia periculum damnosum ne facito,
 neq; tamen non factum periculum uelis. Quod tum
 fiet, si in copia egestate aliquando simulaueris. **D E**
 ijs quæ proferri nihil nocuerit communica cum alijs
 tanquam de secretis. Si enim illorum te fides fuerit
 frustrata, sine tuo hoc accidet detrimento: sin non fu-
 erit, magis probatos mores eorū habebis. **D E** amice
 cis iudicare poteris & cum res aduersæ erunt, & cū
 socius periculi quæretur. Nam aurum igne, amicitia
 uerò rebus aduersis probatur. **V S V S** amicitiae
 ueriss, anteuerti amicorum petitiones, & succurri il-
 lis ultro temporibus ipsorum. **A E Q U E** turpe
 puta uinci inimicorum malefactis, & superari bene-
 ficijs amicorum. **F A M I L I A R I T A T E S** tibi
 eorum placeant nō solum qui malis offendantur, sed
 etiam qui bonis non inuideant. Inuenire enim mul-
 tos est, qui grauitè ferant amicorum infortunia,
 sed qui ijsdem & successibus inuideant. **A B S E N -**
T I V M amicorum mentionem apud præsentes faci-
 as, ut illi de se absentibus idem te facturum sperent.

VESTI

VESTITV utere eleganti, nō exquisito, ut uenustati
 non comitibus studere uideare, quorum alterū magni
 ficentiae, alterum leuitatis est. NE Queras infinita
 bona possidere, sed mediocribus frui. DESPICITO
 studio diuitiarū flagrantes, cum ignorent quomodo
 partis uti conueniat. Perinde enim faciunt ac si quis
 equum paret sibi equitationis imperitus. DIVITIAS
 fac pro facultatibus tibi sint & pro re. Facultates autem
 tem fructum, rem, usum intellige. COPIAS tuas con
 serua duabus de causis, ut & damnum ingens suffer
 re, & dignum amicū in aduersis subleuare possis. In
 reliqua uita non nimium sed modicè rem cole. QVAE
 CVNQVE erunt feres, meliora tamen persequere.
 CAVE cuiquā calamitatem exprobes. Fortuna enim
 est incerta, & quae futura sint nemo scit. BONIS be
 nefacito: eximius enim thesaurus gratia, quae à bono
 uiro debetur. SI in improbos beneficium contuleris,
 accidet tibi, quod ijs, qui alienis canibus cibum praes
 bent, à quibus ut pariter illi ac quiuis alij allatrantur.
 Sic improbi nō magis iniuriā facere bene de se quam
 malè meritis uerentur. ASSENTATOREM & fallacem
 ex aequo abominare. Ambo enim malum dant ijs
 qui ipsis fidem habuere. SI amicorum futilibus in
 rebus grata tibi obsequia fuerint, utilibus fraudabere
 offensis. IN conuictu quotidiano absit affabilitas,
 absit seueritas. Nam ille superbiorū tumor uix seruis
 tolerabilis, hic autem affabilis mos gratus est uniuersis.
 AFFABILITATIS est non rixari, non odiosum
 esse.

esse, fugere contentiones. Non inuehi acerbe etiam
 in iratos sine causa, sed feruente adhuc ira illis cede-
 re, obiurgare autem placata. Non studere ridiculis,
 neque in re seria iocis delectari. Intempestiua enim
 omnia ingrata sunt. GRATIFICATIONIBUS ne absit
 promptus animus: multos enim uideas amicis obsequi,
 sed facere omnia contanter & grauatim. NEQUE
 insimulationibus studeas, neq; obiurgationibus, quaru-
 rum altera offendi, altera iritari consueuere. FUGES
 quantum licet computationes, sed si quando in has per-
 tempus incidere, fac discedas ante ebrietatem. Vbi
 enim uinum corruerit mentem, euenit quod curribus
 spoliatis magistro. Nam & hi feruntur quouis teme-
 re carentes rectore, & intelligentia corrupta admo-
 dum animus allucinatur. DIVINO animo sis, ut ex-
 cellas, sed humano usum rerum moderator. ERVE-
 DITIONEM tanto meliorem barbaria esse puta,
 quanto sepius indocti pro uerborum iniurijs re ipsa
 poenas luunt, cum aliae prauitates lucrosae esse soleant.
 QUIBUS cum amicitiam iungere uis, de ijs tum com-
 mode loquere cum aderunt per quos benedicta tua
 nunciatum iri illis speras. Nam laus amicitiam, uitu-
 peratio odium parit. IN consilijs compara futura
 cum praeteritis, incerta enim ad certorum exemplum
 rectissime constituuntur. NON cito decerne, sed cito
 perforce decreta. NIHIL arbitrare praestantius a
 Deo tribui felicitate, in nobis inueniri cogitanti, id
 est, recto consilio posse. SI quam rem libere eloqui
 uere

uereri, de qua tamen communicare cum amicis cupis, facies ut de re alterius uerba. Ita enim & illorum sententiam elicueris & te ipse non prodideris. DE re tua cum alterius consilium exquirere uoles, uide quam ille in suis administrandis rationem tenuerit. Nam qui ipse sibi male consuluerit nunquam recte alteri consulat. DETERRERE te ne quid inconsulte agas in primis poterit consideratio calamitatum quarum inopia consilij causa fuerit, nam & sanitas maiori tum nobis curae esse incipit, cum molestias morborum cogitatione representamus. REGVM mores imitare & sequere studia, unde & probare & emulari illos uidebere, atque ita & uoluntate erga te ipsorum firmiorem, & admirationem tui maiorem apud uulgus efficies. LEGIBVS quas reges fixerint pareto. Sic quidem ut intelligas ualidissimam esse legem, morem illorum. Ut enim ubi rerum populus potitur, ibi uitam agentes captare populi beneuolentiam decet, ita in oculis regem ferre debent, qui in regno uiuunt. MAGISTRATVM adeptus nullis in ulla functione improbis ministris utare, nam delicta illorum tibi ascribentur. IN Repub. gerenda ne querito operes, sed gloriam, praeclearior enim existimatio populari est ingentibus diuitijs. SCELERIBVS neque auxilium nec defensionem pares. Fieri enim solere a te credent quod ab alijs factum defenderis. PLVS quidem alijs possis, sed aequalitatem tamen colas, ut iustus esse non necessitate sed uoluntate uidearis. GRATIOR

TIOR tibi sit inops probitas, quàm improba opulenta. Nam hoc est melior iusticia opibus quo minus illa etiam mortuos cessat ornare, cum hæc uiuos modo augeant. Quinetiam his mali potiuntur, sed cū hac nullum sceleritatis cōsortium. **NOLI** suspicere eos qui per nefas locupletantur, ac damna potius iusticiæ placeant tibi. Vt enim nulla alia re iustus iniusto præstet, spe certè meliore sustentatur. **NIHIL** negligere omnium in uita rerum, sed intelligentiam potissimū excole. Nam in minimo maximum est, mens bona in corpore humano. **CORPVS** assuefacito ad laborem, animū ad studium sapientiæ, ut illud sufficere conatibus, hic quæ fieri debeant prouidere possit. **CAVE** quicquam efferas uerbis non prius animo perspectū: multis enim accidit, ut lingua cogitationem anteuertat. **NIHIL** firmum esse statue in rebus humanis, ita neq; secundis extolleris, neq; deiciere aduersis. **DICENDI** duo sint tempora. Vnum de ijs rebus, quæ tibi notæ sunt, alterū cum necessitas dicendi tibi imponetur. Tum enim solum præstat loqui quàm tacere. In reliquis omnib. silentium oratione melius. **SI** quid prosperè ceciderit, siue quid infelicitè, moticum & gaudiū sit & tristitia. Nec non utranq; fortunam tegas. Nam absurdū uidetur, domi rem habere conditam & animū foris expositum patere. **ACCVRATIVS** probrum declines quàm periculum. Metuendus enim esse debet malis finis, bonis infamia uitæ. **IN** degenda uita tuta sequere. Sed discrimen si
subeun-

subeundum sit, gloriosa in bello salus nō ignominiosa
 quaeratur. Nam mors fātī necessitate appetenda omni
 bus, sed laudabilis mors naturae dispensatione fortium
 uirorū propria est. Neq; te moueat quōd non omnia
 haec quae diximus ad aetatem tuam couenire uideantur,
 quod et ipsum me nō fugit: una enim opera uisum
 est, & praesenti uitae tuae institutionem, & securae
 praecpta subministrare. Horum enim usum facile co
 gnoscēs, sed qui fideliter instituat non cito inueneris.
 Quae sequuntur non magis praecptorū sententias,
 sed hortationes ad uirtutem & honestatem, ne ipsas
 quidem omittere placuit. Quibus enim non subdide
 rint calcari & quos non incitarint ad decurrendum
 hoc spaciū laudabilis & fortunatae educationis? Si
 qui se aspici fortē intelligant, operam dant ut solito
 honestiores uideantur: & in hac expectatione eorū
 quos naturali quisq; sententia plurimū facit, negligens
 aliquis esse poterit? Hunc certē nō ego magnopere
 sperem, ne in multis quidem nomen aliquod habitu
 rum. Iacebunt tales semper in turba ignobiles, aut si
 quando caput exeruerint atq; emicuerint, cū ingenti
 id aliquo malo, aut clade rerum publicarum fiet. Sed
 Isocratem audiamus. Ne tibi, inquit, aliunde essent
 quae requireres petenda, sed ut hinc quasi de penu
 posses promere, nihil omnium praeterire uolui quae sub
 iicienda tibi putassem. Deo quidem ingentes gratias
 agam, si me spes de te concepta non fuerit frustrata.
 Nam pleriq; ut ciborum suauitate potius quam salu
 britate

britate capiuntur, ita consuetudine amicorum magis
 delectantur, quos socios habeant peccatorum, quam
 quorum monitis castigentur. De te uerò mihi persua-
 sum est diuersissimam à te rationem iniri, cuius rei ar-
 gumentum est, quòd in totius eruditionis studiq; tan-
 tum operæ laborisq; sumere soleas. Qui enim ipse sibi
 facienda optima imperat, eum non est uerisimile alio-
 rum ad uirtutem cohortationes auersari. Sed maxi-
 mum incitamentū ad honestatem tibi esse debet, nul-
 las reperiri uoluptates alias, quàm honestatis, sinceri
 ores. Nam in ocio & crapula statim adhærescit uolu-
 ptas ad molestiam. At uirtutis defatigatio & in uita
 disciplina sanctitas, delectationis puritatem & con-
 stantiam complectitur. Ibi post præterita gaudia tri-
 sticia subit. Hic uerò molestiam uoluptas excipit.
 Omnium aut rerum multò magis finem quàm princi-
 pia meminimus, cum pleraq; nō tam suo quàm exitus
 respectu agenda à nobis suspiciantur. Sed & hoc co-
 gita: Nihil quidem hominibus non solere quenquam
 succensere, si temerè uideat in uita eos uersari, quod ta-
 lem ipsi mox ab initio formulam proposuerint. Lau-
 dis uerò cupidis non esse integrum deserere cultū uir-
 tutis, uel in reprehensionem plurimorū incidant ne-
 cesse est. Omnes enim non perinde delinquentes ode-
 re quàm professos honestatem, si à temeritate uulgi
 nō recedant. In quo ipso summa inest æquitas, quod,
 cum uerbis tantū mendaces respuamus, fieri nequeat
 quin nubili homines ducamus esse eos, quorū tota uita

leuis sit & abiecta. Neq; immerito huiusmodi non er-
ga se modo delinquere, sed fortunam quoq; suam pro-
dere credi possit. Quae cum eis opes, existimationem,
amicos conciliarit: horum ipsi omnium se indignos esse
demonstrant. Quod si mortales caelestia scrutari fas
sit, deprehendi uidetur posse in rebus quoq; diuinis
discrimen cupidorum hominum laudis & negligentium.
Nam Iuppiter ut fabularum historiae creditur, cum pro-
creasset Herculem atq; Tantalum, alteri immortalita-
tem praemium uirtutis est largitus, alterum exquisitis
supplicijs, quod improbus fuisset, affecit. Haec exem-
pla intuens ad honestatem uitae ac morum contendere
debebis, neq; solum nostra praeccepta custodire, sed ex
Poëtis deligere optima, & reliquorum doctorum libros
percensere, & cognoscere bene dicta. Quemadmodum
enim cernimus apiculas super quibuslibet frondibus
passim considerare, sed non assumere nisi fructuosa, ita
par fuerit auidos eruditionis nihil relinquere quidem
intactum, sed undecumq; fructuosa tantum sibi colligere.
Nam tali quoq; ac tanta diligentiae cura uix poterunt
naturae uitia exterminari. Haecenus Isocrates. Nunc
hoc reliquum est consecuturos omnia pueros, modo eo
sint animo, ut discere uelint atq; institui, neq; contem-
nant primum diuinum oculum lustrantem omnia, &
in se quoq; imprimis intentum, deinde expectationem
suorum parentum, cognatorum, propinquorum, po-
stremo spem & illorum & magistrum. In ipsa quidem re
& experiundo haec pauca per facile dilatabuntur, &
ca ma

ea inuenientur, quæ hoc commentariolo parum fuere
 exquisita. Perferri enim omnia definitiq; nullis uolu-
 minibus possunt. Cum his tamen capitibus singulatim
 omnia congruent. Quo autem pleraq; commodius
 etiam memoria retineri possent, in uersiculos conie-
 cta ea sere, quæ exposuimus, subiungere uisum, quos
 quondam cum fabricati essemus, non quod elegantes
 esse, sed quia huc ualde quadrare putare-
 mus, quasi agglutinare
 placuit.

THOMAE VENA- TORIO, S. P. D.

Dum tu somnia luculenta Thoma,
 Scribis de cruce uersibus seueris,
 Inter discipulos ego ociosus
 Artem purpurei leuem Decori,
 Mando pondere carmini carenti,
 Tales teq; decent tuasq; Musas
 Thoma relligiose scriptiones.
 Talis me decet & meas Camœnas
 Susceptæ labor institutionis.
 Quod si conferimus iocationes,
 Lusus peruigiles moras Lyæi,
 Et crebras simul ambulationes,
 Cur non hæc potius probatiora
 Nobis ludicra carminis Latini

Sint communia? sic ut esse debent.
 Quare hac lege meum tibi libellum
 Mitto, ut tu mihi plurimos remittas.
 Sed iam tristia, si placet, sinamus,
 Iam sint omina plena gaudiorum,
 Martinalia festa sunt propinqua,
 Martinalia uina cum bibemus
 Martinalia carmina accinamus,
 Martinalia io ualete curæ.

Calend. Nouemb. An. 1528.

PRÆCEPTA HONESTATIS ATQVE DE
 coris puerilis.

Alea lucrose si qua ludatur ab arte,
 Materiam talos si quoq; scriptor habet.
 Prælia carminibus ueteres si facta latronum,
 Siq; duos scrupos & docuere decem.
 Si legimus præcepta tuæ damnosa Camenæ,
 Traditus exilij cui fuit autor Amor:
 Tu quoq; Calliope, rerum decus, omnia reddens
 Diua uenustifico nomine pulcra tuo,
 Tu quoq; ades felix, nostroq; faueto labori,
 Qui melius si non, at meliora canam.
 Est aliquid mores pueros seruare probatos,
 Atq; his ætati conciliare decus.

Quodæ

Quodq; decet, si sint uideantur ut esse modesti,

Omnia & aspectu sint speciosa suo.

Quid iuuat ingenuas didicisse fideliter artes?

Quam leuis est linguas gloria scire duas,

Si non accedat uitæ cultura decoræ.

Nescio quo tantum res placet ista modo.

Vidi ego multarum claros quos gloria rerum,

Virtutisq; bona fecerat arte labor:

Ipsos dedecoriq; sibi probroq; fuisse,

In causa uitium moris inertis erat.

Heu mihi quam uulgus generosi fallitur ortus,

Duriciem laudi qui tenuisse putant.

At tibi Pelidem iuuenem iustissime Chiron,

Non fuit his studijs erudijsse pudor.

Ab quoties Pindi referentem uertice prædam,

Seu leo seu ferrum tinxerat ursa suum.

Sive erat in dama telis iuueniliter usus,

Cum tibi quicquid erat poneret ante pedes.

Non siuisti epulis agrestem immittere dextram,

Quantumuis stimulos subijciente fame.

Sed prior & seruare modum & seruare decorum

Res erat, & certa sumere lege cibum.

Quæq; iocis licitisq; dabas sua tempora ludis,

Nanq; nec his rebus tempora nulla dabas.

Efficere arbitrio moderando cuncta solebas,

Hæc ut & ipsa forent non uitiosa, tuo.

Quid quod naturam ut posses frenare ferocem,

Quæq; sui nullum sciret habere modum.

Fulmine Castalij conpersa uirescere fontis
 Iussisti, & pulcrum gignere corda decus.
 Sic neq; rusticitas te læsit regia uirgo
 Nescia foeminea ueste latere uirum.
 Hunc etiam arte boni captam Lyrnesida moris,
 Credibile est aliqua demeruisse sibi.
 Illa & præcones inter duo iussa uenire
 Ad regem lento dicitur isse gradu,
 Credite compositi res est pulcerrima moris,
 Turpius inculta rusticitate nihil.
 Sed nisi dum tenerum est æuum discuntur & anni,
 Postmodo nulla potest cura docere senes.
 Quare ades & si cui placet, huius percipe laudis
 Quæ præcepta artis nos tibi prima damus.
 Principio quem uera parum delectat honestas,
 Spurcaq; cui potius uerbaq; resq; placent,
 Iste procul nostris monitis procul esto profanus:
 Virtutis cupidis scribimus illa sacræ.
 Flagitijs alibi multus patet undiq; ludus,
 Balnea, caupona, lustra, culina, tori.
 Hæc est uirtutis schola, primum dura, sed altæ
 Grata habet ex imis culmina summa uix.
 Hinc etiam es factus qui post Alcida fuisti,
 Quando tibi Lybici cecidit Atlantis onus.
 Nam satus Amphitryone puer dum forte per æstum,
 Iuxta Asopeas dispaciatur aquas:
 Quæ se discerpti tollunt iuga conscia Penthei,
 Oppida ubi rubro stant Hysiaæ solo:

Virginei geminas facies se protinus oris,
 Contra directo cernit adire gradu.
 Quarum purpureis splendebat uestibus una
 Aurea tota pedes, aurea tota caput.
 Vultus persusum referebat lacte cruorem,
 Albæ sanguineis lilia mista rosis.
 Pendebant digiti gemmarum pondere lasi,
 Colli erat in grauido torque smaragdus onus.
 Næue sui cultus alios pars ulla lateret,
 Ibat adornatu lentius illa gradu.
 Ardua ad à tergo reflectens colla sequentes,
 Inq; umbram figens lumina sepe suam.
 Alterius crinisq; habitusq; in corpore simplex
 Inq; color uultu non alienus erat.
 Ipsa uerecundo decorabant lumina motu
 Compositum mundo corpore rite statum.
 Quæq; erat ingenue mentis candoribus apta,
 Induerat nuea libera membra stola.
 Illa ut erat uerbis audax, uultuq; proteruo,
 Prima dedit tales ore procace sonos.
 Alcmenæ formosæ puer mea iussa capesse,
 Et bene fac uitæ dum licet usq; tuæ.
 Næue tuos sæuis præcerpe laboribus annos,
 Utq; diu possis uiuere, uiue bene.
 Dux ego diua uiam, quam iussi incedere, pandam,
 Hæc est purpureis consita tota rosis.
 Utq; scias quæ sim, Nomen mihi blanda Voluptas,
 Omnes me sanctè diq; hominesq; colunt.

Hæc est Delicium, famulus monstrabat, & hæc est

Edita spumanti Cypria diua mari.

Quid memorẽ reliquas? An cui Cythera ministra est

Scilicet, hanc dubitas Hercule parue sequi?

Viue tibi speciose puer, uitamq; suauem,

Redde quibus poteris reddere cunq; modis.

Sic ait, Alcidaq; amplexu colla petiuit,

Quid facis, o meritis efficiende Deus.

Quid facis exclamat, quæ uiderat altera laudis

Ab quantas segetes proterit ista tuæ?

Hæc est si nescis patrans cuius ocelli

Nullius esse diu fortia corda sinunt.

Perdidit ista prius reges urbesq; beatas,

Viuere si non uis hunc periture ueni.

Nam simul ut uacuas animum exhalarit in auras,

Hanc quisquis sequitur quid super huius erit?

Nec te decipiat, quæ prima est semita mollis,

Me miseram quorsum semita mollis abit?

Ad me igitur mihi care puer concede, Deusq;

Incipe pollicitis cœlifer esse meis.

Scire cupis qui sim? Quæ sim tibi nomina dicent,

En assum Virtus Amphitryoniade.

Quæ prius innumeris ornaui sidera diuis,

Per quoq; me regnum Iuppiter ipse tenet:

Sed neq; pelliculam curant mea signa sequentes

Delicias metam nec posuere sibi.

Ipse pater statuit me duos ante labores,

Quoq; petor plenum est asperitatis iter.

Cum

Cum tamen cuius uentum est ad summa salebris,
Iam facilis, quamuis ante molesta, uia est.

Premia, nunc audi, tangunt quoq; premia diuos.

Te sibi erit generum cum Iouis uxor emet.

Dixit & adductum modico conamine dextræ

Alcidem æterno iunxit amore sibi.

Is quoq; non tenues accepit pectore flammæ,

Nec nisi Virtutis suscipiebat opus.

Ergo etiam multi, si uera est fama, magistri

Iussu animos teneros erudiere patris.

Castorq; Harpalicusq; Linusq; Philammonidesq;

Vsq; adeo totum fecerat illa suum.

Præ cunctis igitur laudem Virtutis amabis,

Quæ ueluti dici sic facit esse bonos.

Huius opus primum est cæli terræq; parentem

Voce animoq; simul concelebrare Deum.

Quod sumus hoc autore sumus, qui cuncta creauit,

Quiq; creata manu cuncta potente regit.

Ille potest nostris successus addere rebus,

Iratuq; potest maxima damna dare.

Ergo hunc quicquid ages, casto uenerare timore,

Vnde salutifera fons fluit ortus aqua.

Nec prius ad tibi propositos accede labores,

Quam laudante Dei uoce precatus opem.

Formam cuiq; suus poterit dictare magister,

Propositi non est ista docere mei.

Sic tamen exurgens discusso mane sopore,

Commendare Deo te studiumq; potes.

Nunc iterum nos iucundam das cernere lucem,
 Eque pater tenebris sancte uidere diem.

Nox abiit, splendor circum se tollit Olympum,
 Stellaque uicini praevia lucis adest.

Et nunc rara nitent, Phoebea lampade pulsa,
 Quaeque nitent modicum sidera lumen habent:

Iam nos est stratibus exciuit mollibus ales,
 Qui tacitum nullum tempus abire finit.

Ergo ad consuetas operas studiumque redimus,
 Nostraque iam recipit pensa diurna manus.

O pater usque tua praesens ope sancte gubernas,
 Quod sumus et quod mox aggrediemur opus.

Et fac ingressum nos sic decurrere solem,
 Laudis uti simus pars quotacumque tuae.

Sic lucem incipiens sanctum praefare timorem,
 Atque ita, uel simili, uespere claude, modo.

Iam Phaethonteos ignes pepulere tenebrae,
 Fumantesque egit sub mare Phoebus equos.

Umbrae iam faciunt aequalia cuncta uideri.
 Omnibus in rebus cum color unus inest.

Lucibus exiguis tantum nox atra nitefcit,
 Plurima qua tremulo lumine stella micat.

Aurea gemmati temones plaustra reducunt,
 Iamque moues segnes tarde Boota pedes.

Ipsaeque fulgentes humeros ostendit Orion
 Atque uno pressam sub pede calcat humum.

Ibimus hinc solito capturi tempore somnum,
 Ut renouet dulcis languida membra quies.

O pueri

O pueri uera condemur imagine mortis,
 Quisq; Dei casta uoce precemur opem.
 O pater hanc noctem ne quo perdamur ab hoste,
 Auxilio firma præsidioq; tuo.
 Cumq; sopor fessos studijs recreauerit artus,
 Lumina da lætum cernere nostra diem.
 Atq; ita seu capient nocturnam membra quietem,
 Siue diu iussum perficiemus opus.
 Esse tuos semper facias semperq; manere,
 Hæc pater est nostræ summa caputq; precis.
 Prima Deum res est coluisse, secunda parentes,
 Et si qui horum alij pondus & instar habent.
 His obseruatis merito ueneramine, cunctos
 Cana quibus barba est esse putato patres.
 Illis cede loco & consuetum defer honorem,
 Vertice seu nudo siue cadente genu.
 Namq; imbecillis quæ per se non sapit ætas,
 Instruitur cura præcipiente senum.
 Illis emensi iam longi temporis usus,
 Et sapere & reliquos posse docere dedit.
 Deinde tuis studijs æquales dilige, & illo
 Quo tibi quos iungit sanguis habeto loco,
 Hos neq; mendaci nec uero lædito dicto,
 Irruptamq; tene semper amicitiam.
 Nec tibi sint cordi lites, certamina, rixæ,
 Sed ueneranda quies ingenuusq; pudor.
 Sæpibus inclusit linguam natura duabus,
 Ne sit inexpensi prompta loquela soni.

Vix unquam tacuisse nocet, nocet esse locutum,

Est sibi qui accersit garrulitate necem.

Scire loqui laus est, laus est quoq; scire tacere,

Illam magis pulchra est, haec quoq; pulchra magis.

Hinc ne uerborum plus fac quam postulet usus,

Atq; odiosa caue sint ea, si qua facis.

Aera putant nosci timnitu, pectora uerbis,

Sic est, namq; id sunt utraq; quale sonant.

Quod Therista feris lacerabas dentibus omnes,

Planxerunt tergum regia sceptrum tuum.

Quiq; luis poenas fugitiuis mersus in undis,

Incastigatae crimina uocis habes.

In studijs uirtus pacis quos educat almae

Iurgia sit ualida tollere uoce nefas.

Qui uis esse bonus tales uitato furores,

Fax parui ingentis saepe fuere mali.

Haec est carniuorum tristis natura ferarum,

Tene studes se uis assimulare feris?

Præcipue quaedam cum dantur tempora ludis,

Absint permisis dicta cruenta iocis.

Si puer in ludo mentem Patrocle domasses,

Non foret aequalis causa pudenda fuga.

Quare age forma mouet sensus, si cuius honesti

Consona sint placidis facta pudica sonis.

Fœdus at multo est absentum rodere famam,

Et uiridi tinctos spargere felle sales:

Alba quibus gelidae circumdant corpora stellae,

Debuerat similis mentibus esse color.

Sed quib. illa nitent iam plus quoq; quàm sit honestū,

Ah animis candor, quod prope nullus inest.

At quondam dum uita fuit cultusq; seueri,

Vt memini effectum dicere saepe patrem,

Si quis in absentis faceret conuicia nomen,

Omnibus inuisus coetibus exul erat.

Cur tua non prius insipiens peccata reuisis,

Cernere præq; illis cur aliena inuat?

Nec trutinæ potius pensas examine iustæ,

Quid tibi sit factum, quid tibi præteritum.

Quidq; domi restet propriæ uitijue boniue,

Vt docuit Samij regula prisca senis.

Quicquid ages nolis latuisse et querere noctem,

Obtendi factis turpibus illa solet.

Quodq; serunt quendam iussisse olim sapientem,

Viuere sic ut te uiuere nemo putet:

Hoc alio inueniatq; loco atq; in tempore laudem,

Tu quod ages alios fallere uelle caue.

Nunquam animus sceleris nullius conscius odit

Vlla sua in clara facta patere die.

Nunquam flagitij sceleratiq; ullius ausus,

Conda queunt lucem conscia ferre sibi.

Quod tua non refert ne sit cognoscere cura,

Neu percontator scire aliena uelis.

Præcipue turpe est captati sublegere aure,

Non rei dicta tuæ, facta notare oculis.

Sunt obscena loqui quibus haud turpe esse uidetur,

Inq; iocis aliquid laudis habere putant.

Credo

Crede mihi solito mores sermone notantur,
 Et facere illa iuuat dicere si qua iuuat.
 Quam bene senserunt gens ueracissima Persæ,
 Turpia patratu cum uetere loqui.
 Quam mala sunt castæ mentis documenta Catulle,
 Turpia uersiculis condere facta suis,
 Nil ausis igitur fari quod non sit honestum,
 Quodq; animus facinus iudicet esse malum.
 Quin fieri quæ rectum est, sed sine teste, caucto
 Indicio linguæ prodere facta tuæ.
 Quod si cui fallax suggurgitet alea nummos,
 Aut stolidum reddant plurima uina caput:
 Talia non nostris ego castigabo libellis,
 Talia nec decoris crimina ludus habet.
 Sed nil tam turpe est quod non mendacia uincant,
 Mendaces aiunt furibus esse pares,
 Cuius falsiloquis lingua est exercita uerbis,
 Innumeras messes improbitatis habet.
 Nil erit huic nimium dictu, factiue scelestum,
 Qui sapiens hunc morum doctor abire iube.
 Atq; ita mens primis rudis informetur ab annis
 Quæ spes neglecta quæ superesse potest?
 Corporis accedet tamen huic quoq; gratia cultu,
 Ergo sit in uultu luminibusq; decor:
 Siue manum profers, gestu proferto modesto,
 Siue astas, noli sæpe mouere pedes.
 Intuitum rectum teneas, oculos nisi si qua
 Causa uerecundos figere coget humi.

Incessus

Incessus neq; sit properatis gressibus asper,
 Sit neq; fœminineo mollis inersq; gradu.
 Sic sedeas curuum ne reddat sessio corpus,
 Et tua ne gibbos terga supina trahant.
 Parua quidem res est uestis, sed ueste notari
 Qui dicunt animos dicere uera solent.
 Quare & communi & consueto more paretur
 Indusium, tunicæ, pilea, lena, toga.
 Oderis & sordes, placeat seruata uenustas,
 Sordidus est nunquam laudis amator homo.
 Non ego te mollem iubeo muliebriter esse,
 Que iubeo forti sunt quoq; digna uiro.
 In uerbis: gitor pudor inq; modestia gestu
 Si sit, mundiciem conuenienter ama.
 Pexus ut extrema labatur ab aure capillus,
 Oraq; suffusa mane rigentur aqua.
 Ut niteant palmæ, careant squaloribus ungues:
 Vnda datur gratis, sæpe lauato manus.
 Ne pituitoso destillent phlegmate nares,
 Ergo tuo semper lintea ferto sinu.
 Ne madido rigeat coeno oblita calcis aluta,
 Snt sine quisquilijs pilea, labe toga.
 Nunc ubi præcipue quod pulcrum est cernitur, edam,
 Inter quid deceat quid malè sacra dapum.
 Ac iam dehinc remis fluuiioq; aurâq; secunda,
 Incita per liquidas cimba natabit aquas.
 Principio præsens si fert occasio rerum,
 Dic aliquis claro taliter ore preces.

Hæc tua sancte pater diuinæ munera dextræ,
 Quæ das paruo iterum des iterumq; gregi.
 Per te sublimes spectamus sidera uultu,
 Per te agit æthereus corpora nostra uigor.
 Per te præteritos feliciter egimus annos,
 Quod superest per te fac bene tempus eat,
 Sic ut præcipue te casta mente colamus
 Aeternumq; Deum propitiumq; patrem.
 Utq; tuum nullus peruertat casus amorem,
 Duret amor mistus, duret amore timor.
 O pater igne tuo pueriles ure medullas,
 Te præter sapiat mens nihil, ora sonent.
 Excipiat nostræ cursus tua gloria uitæ,
 In laudes studium desinat omne tuas.
 Hæc est summa pater uoti sanctissime nostri,
 Cætera sollicitos nunquam habuere nimis.
 Tu tamen et uestes nobis uictumq; ministras:
 Et quibus hæc alijs tempora rebus egent,
 Quæ nondum gnaris querendi suggeris ultro,
 Nullus erat nobis ista parare labor.
 Neue quis addubitet promissa fideliter addis,
 Promissa exemplis nobilitata suis.
 Nostros ergo animos leuis horum cura fatigat,
 Stulte sollicitos de quibus esse uetas.
 Hæc dabis, illa preces ut des pater accipe nostras,
 Uttiliter tantum nos ale sancte tibi.
 At iam sedataq; fame mensisq; remotis,
 Fac laudes memori pectore gratus agas.

Has cupiam Isaidæ sumi de carmine regis,
 Nostrum etiã exemplum, cui placet, istud habes.

Quisquis es in quacunq; manes regione locoq;,
 Et quacunq; tuæ nomina gentis habes:

Seu tibi primus adest rediuuio lumine Phœbus,
 Lotus ab equoreis conspiciendus aquis:

Sive uides labi postremum in Thetyos undat,
 Seq; agere ante diem post tenebrasq; sequi:

Aut latere in lauo mundi dextroue locatus,
 Inde calore frequens ureris, inde gelu:

Mente Deo laudes cessas quid dicere uoce?
 Ore animo cunctos hunc celebrare decet.

Nam pater est, & nos auditq; uidetq; benignus,
 Et fouet imposta uulnera nostra manu.

Subleuat iste graues qua mansuetudine casus?
 Quicquid agit nihil hoc mitius esse potest.

Ecce cibum quem nos nunquam quæsiuimus offert,
 Et uitæ ignaros ueste domoq; regit.

Atq; hæc non mutanda Dei sententia constat,
 Quæ se huic credentem posse perire negat.

Ergo simul lenis pater est ueraxq; bonusq;,
 Protegit hic, qui nos quem metuamus erit?

Nec sibi pro tantis meritis quicquam ille rependi
 Quam benefactorum commemorasse, iubet.

Namq; aliud nihil hic unus qui cuncta creauit,
 Quam grati laudes cordis & oris amat.

Talia si qua negant manifesta dicere uoce,
 At tacita secum uolueri mente licet.

Nam si quis nugas pueriles hæc modo censet,

Fallitur, & uera nil pietatis habet.

Nunc spacio egressos retrabant uaga lora iugales,

Vt teneat currus orbita recta meos.

Primum sunt quæ summa putant fugienda locorum,

Non omnes eadem summa putare solent.

Sed quæcunq; tene, paucis præfatus honorem,

Seria primorum quæ tibi iussa dabunt.

Lamq; premes leuibus mollita sedilia plumis,

Ergo fac ut belle compositæq; premas.

Quæ te fortita est, maneat in sede quietus,

Neu stolide, dictu membra pudenda moue.

Næue caput iacta, non fauces differ edendo,

Næue tibi lingua tumsa palata sonent.

Ante manus te pone tuas. Ne calcibus infra

Aut strepidum aut fœdum corporis ede statum.

Inprimis quocunq; manus protensa feretur,

Illò conueniet lumina ritè sequi.

Non bene directæ, plane est insania, dextra

Versa per effusum pocula nare merum.

Qui satis est panis frangatur, ne tibi detur

Reliquijs uitio particulata Ceres.

Mergetur nitido quoties tibi dextra catillo,

Opposita uerrat frustula parte caue.

Dedecus est censere dapes mutareq; sumtas,

Palpantiq; diu detinuisse manu.

Quare cultrigera ne subruet fercula dextra,

Sicut aper letos depopulatur agros.

Nec pro te grandes epularum construe moles:
 Sed tibi sorte datas arte decenter ede.
 Deq; his reliquias sectis imponito quadris,
 Seu sint ossa tibi, seu tibi spina super.
 Vidi aliquem stratæ cultellum infligere mense,
 Et dixi mores non habet iste bonos.
 Vidi etiam madidum cultro qui raderet orbem,
 Et dixi quàm non quod decet iste facit.
 Est uitium, in patina longum si dextra moretur,
 Dentibus est uitium dilaniare cibos.
 Turpe quoq; est ultro meliores carpere partes,
 Nec caret hoc foedæ suspitione gula.
 At crebro digitos quem lambere non pudet udos,
 Debit in fellis tingere iure manus.
 In quadra multum si sit tibi reliquiarum,
 Urbani credas moris habere parum.
 Interdum mansus dentes cibus inter adheret,
 Si ferro extimules, dedecus esse puta.
 Iam primam in patinas uitiosum immittere dextram,
 Matre scit, & uitat quisq; docente sua.
 At madidum sputare cibum foedareq; uestes,
 Esse Scythis probrum Massagetisq; puto.
 Est cibus in mappam tremulo cui decidit albam,
 Est cui semihauftus defluit ore liquor.
 Est madidum Cereris tergat qui segmine cultrum,
 Hæc nimium explosæ rusticitatis habent.
 Ius aliqui & pulterem calidam, sed turpiter afflant,
 Phyllis ut besternum rustica mane focum.

Quis ferat appositas avidum tanquam uelit omnes

Deglutire dapes, accumulasse dapes?

Quid? gula quod non est sic exaturanda quibusdam

Vt rapiant alios, qui iacet, ante cibum.

His ego ne in nostris ponam præcepta libellis?

Ponam, si catulos instituisse uelim.

Retro aliquis curuam ceruicem flectit edendo,

Fauceq; sublato captat hiantes cibos.

Multi epulas ueluti fugitiuas ore sequuntur,

Hæc aduersa scias moribus esse probis.

Ergo decet tenuisse modum, tenuisse decorum,

Nec lentum esse nimis nec properare nimis.

Qui potest tanto uideas molimine, fuso

Vt præclusam animam penè liquore necet.

Sic igitur, postquam latices exhausit, anhelat,

Vt solet æstiuo puluere fessus equus.

Quid? quòd ego quosdam uidi lacrimare bibentes,

Cum nihil hoc uno fœdus esse queat?

Non ut edas tacitus iubeo, nec multa loquentem,

Nemine materiam suppeditante feram.

Nam sermone forum rabulam complere licebit.

Esse silens nocti creditur apta quies.

Inter utrumq; modum laudis studiose tenebis,

Pulcro res non est pulcrior ulla modo.

Ad tabulas hilares, sed non decet esse procaces,

Laus etiam ad pulcrum pertinet ista modum.

Atq; utinam nostra doctos uideamus ab arte,

Non nimiumq; leues, non nimiumq; graues.

Heu

Heu mihi rugosa sedeas si fronte seuerus,
 Nec fugias ductis cogere labra plicis.
 Aut immaturo dentes rictumq; cachinno,
 Diducas rabidi more furentis canis:
 Spartano legum narrant latore carere?
 Supplicio incestis qui iacere toris:
 Quod qui tale scelus facerent non esse putarit,
 Nec sit in ignotum poena statuta malum.
 Nec crepitus ego nec ructus uesanaq; gesta,
 Nemine quis faciat quæ prohibente? ueto.
 Ah nares intus male reddunt saepe retentum
 Spiritum, ut imbriferis nubila pulsa Notis.
 Dicis inflatis exciri follibus ignem,
 Sedulus ut cudat nigra metalla faber.
 Ut semel ergo scias, nutus, suspiria, risus,
 Editaq; obstrepera murmura uoce, tene.
 Urbani est etiam ne cum bibit unus ut alter
 Admoueat labris pocula moris. Et hoc:
 Non super obtusum digitos imponere cultrum,
 Ne fiat fac sit culter acutus. Et hoc:
 Ne scindens Cereris, secet ut si robora quercus
 Sistat in obluctans fragmina pectus. Et hoc:
 Ne dextram in liquido tenuem dum perluis offam,
 Quæ bene res sanæ est rustica, iure laues.
 Ergo prius frustum panis mucrone refixum
 Humecta, ac ori postmodo subde manu.
 Nã, quanquã hoc aliqui faciunt, tamẽ improbo, cultri
 Confossum ferro carpere dente cibum.

At qui praemorsum patinae indit, debuit inter
 Coeniugas bolos fur furis esse sues.
 Qui bibis, inq; cauo retines semesa palato
 Frustula, scis omni rusticus esse modo.
 Sunt alia, & sunt parua magis quam ut relligiose,
 Cetera si teneas, praecipienda putem.
 Sic tamen obseruant, ne partas flumine praedas,
 Neu leporis pulpam dissecuiffe uelint.
 Qui male diuisit captarum terga ferarum,
 A tumida risum nobilitate feret.
 Verum haec ut faciant operam dent singula fas est.
 Queritur hac una gloria parte quibus.
 Quiue est uirginiae laudis uulgariter auceps,
 Occupet indigna se leuitate uiro.
 Haec uero mensae, & uitae praecipua probatae,
 Qui bonus esse studes inuiolata tene.
 Nec tamen in paruo sunt omnia dicta libello,
 Dicta ea sunt quae sit praeteriisse nefas.
 Estq; aliquid reliquum tanquam de diuite messe,
 Spicaq; frugifero plurima rure manet.
 Plura alij tradent res ipsaq; plura docebit,
 Discere fac, si quis uult docuisse, uelis,
 Praecipueq; tuis fac morigerere magistris,
 Quos tibi cunq; patrum prouida cura dedit.
 Per se nemo sapit feruens puerilibus annis,
 Sed se iudicio quisq; regentis eget.
 At male mercedes hodie gratesq; reportant,
 Doctrinam mentis turba professa bonae.

Quid

Quid quod sunt quidam sic corde & pectore casti
 Ingenij ut cultum sit didicisse pudor?
 Aiebant quondam frustra nunc discere quærent,
 Cum precium nemo persoluisse uelit.
 At bene nobiscum qui iam profitemur agatur,
 Artibus ingenuis si modo constet honos.
 Et sint qui cupiant uirtutem discere gratis,
 Heu mihi uirtutem dedecus esse putant.
 Ergo est in precio diues mercator, & audax
 Miles, honestatis fama; lausq; iacet.
 Vtraq; res integra quidem laudanda uidetur,
 Sed qualis nunc est utraq; laude caret.
 Disciplinam utinam ueterum teneamus auorum,
 Iis solita tantum sit feritate minus:
 Aut datus his fato doctrine accederet usus,
 Ut foret hac uirtus horrida parte minus.
 Quamquam erat immenso satius, sit ut horrida uirtus
 Pristina, quam uirtus quod modo nulla manet.
 Vos igitur Deus, ô pueri, quos lumine dextro
 Respicit, ac omni prosperitate beat,
 Concessa utimini felici tempore sorte,
 Quis scit an eripiat, quod dedit ille bonum:
 Cumq; sit ingenij iuuenilibus insitus error,
 Dum licet hunc omnis sit pepulisse labor.
 Post neq; tempus erit, nec erunt fortasse magistri,
 Quisq; sua properet commoditate frui.
 Quanto diuitijs uirtutis gloria præstat?
 Sint alij dices, uos bona fama beet.

Auditum non est unquam ad saccum esse redactum,
 Cordatæ fuerit qui probitatis amans.
 Sed nec equus freno indomitus parere recusans,
 Tolle Olympiaca præmia uictor humo:
 Nec præceptoris puerum impatientia corda,
 Virtutis præceptis ingredientur iter.
 Quapropter nostris Salomonis clausula scriptis,
 Apposita exiguum terminet ista librum.
 Qui uitæ præcepta puer non discere curat,
 Stultus is est, poenas stulticiæq; dabit.
 Namq; suum poterit nunquam oblectare parentem,
 Et faciet matri sepe madere genas.
 Ipse sibi tamen imprimis damnumq; malumq;
 Concilians, mortis scilicet autor erit.
 His equidē & quandā doctrinæ adiungere, quamq;
 Utile discendo sit tenuisse uiam.
 Cœperam, & in tenui quædam perscripta papyro
 Post monita hæc morum, conuenienter erant.
 Sed melius, siquidem faciendum hoc esse putabo,
 Versiculis aliâs exequar illa meis.
 Interea his operæ, quicumq; iuuabere lectis,
 Ingenuo grates ora fatere, meæ.

F I N I S.

DE GYMNASIIS.

HOSPES, PVER.

Quid est usitatum uobis facere exercitij? PV. Exercitij, quid requiris? HO. Sic dico, quia neq; libèter corpora puerilia, neq; utiliter quiescunt multum, ideo quo genere quasi Gymnastiorū utamini scire cupio. Nam fuit hoc inter alia ueterum instituta laudatissimū, ut publicè etiam tenella corpora formarentur atq; corroborarentur. Quod quidem interci disse cum maximo detrimento apparet. PV. Sic nostrum quoq; magistrum loqui audimus. HO. Etiam hoc amplius aliquid, ut opinor. PV. Rectè opinaris. Nam neq; animū rectè curari atq; singi neglecto corpore, neq; hoc sine illo posse docet, itaq; aut ualere simul, aut deficere utranq; disciplinam necesse esse. HO. Ita est profectò. PV. Cum igitur eruditio animorum, in qua musicam primas tenere ait, oppressa esset barbarie, una cum illa hanc etiā educationis bonitatem fuisse deletā, ut ubi anni essent inculti atq; horridi, ibi corpora quoq; uasta & immania, aut infirma & muliebria remanerent. HO. Concedit tamen, nisi fallor, etiam prius quàm eruditio quasi fruticari denuò ceperit, usurpasse nostros quoq; homines, illosq; etiā ueteres indoctos atq; bellatores multò magis, ad quos ne fama quidem elegantie & doctrine peruenerit: eos igitur usurpasse tamen exercitatio-

retinuerint similitudinem, quo tempore omnis laus
 & uirtus gentis nostræ cœpit collabi. P V. Minimè
 falleris. Sed illa, ut reliquã uitam, dura nimis & aspe-
 ra fuisse existimat. Neq; tempori neq; locis neq; homi-
 nibus accommodari solita, plena periculi omnia, non
 nulla tamen præcipue & omnino quædam præsen-
 tis, ut credibile ualde sit, quod de Germanis Græci
 tradiderunt, consueuisse eos primum natos paru-
 los filios suos in flumine mergere, aquæ frigore du-
 rantes cutem, quo commodius adulti aliquando sub
 illo cœli tractu experti serè caloris uitam degerent.
 HO. Quid dicit igitur illos fecisse? P V. Quid enim
 nisi uehementia & intempestiua omnia, & impetu
 quodam peneq; furore animi, equitando eoq; inpræ-
 mis, currendo, saltando, pugnando in equis & pedi-
 tes, tranando rapidissimos amnes, iaciendis pro di-
 cō ponderosissimis saxis: quid multa? neq; modo nec ra-
 tione ab illis quicquam esse factitatum, itaq; non ha-
 buisse utilitatis multum Gymnasia illa. Quid quod
 à refertis cibo ac potu, quibus nostri parce uti nescia-
 unt, decursum ad Gymnasia, atq; inde ad potationes
 & epulas reditum, ac tum demum ad somnum deuen-
 tum esse scimus, quo quid peruersius fieri posset. Ne-
 que dubium est, quin si qui tali in uita ualitudine bo-
 na fuerint & sano corpore, ij longè hoc nomine ce-
 leberrimos apud ueteres antecesserint, quales Milo-
 nes & Polydamantas fuisse memorant. HO. Mirum
 hoc uidetur. P V. Ita enim bonam fuisse naturam pu-
 tat,

tat, ut etiam contraria & inimica sibi assumeret, &
 in bonum conuerteret. Quod cum fiat, nihil postea
 illam admodum ledere, ut de Mithridate rege tradi-
 tum sit, ueneno illum nutriri ad ostentationem consue-
 nisse. Sed de his non multū nobis narrat, diligentior
 in cura ueræ ac rectæ institutionis. HO. Quid igitur
 rationis inuit ipse, aut quomodo priora mutat?
 PV. Audies. Primum omnium tempus modumq; præfi-
 nit. De tempore hoc monet. Exercitationes ut ante
 fiant quàm cibus capiatur. Modus autem pro ætate
 nostra constituitur. HO. De tempore uideor intelli-
 gere. Nam ante cœnam maximè uult exerceri uos.
 PV. Intelligis. Sed & aliud est genus exercitationis
 corporibus teneris utilissimū, quod ipse dicit rectius
 post cibum capessi, itaq; prandio cœnaq; perfunctis
 proponit. HO. Aueo quid id sit cognoscere. PV. Ma-
 gis memini certò quàm planè intelligo. HO. Dic igitur
 quod meministi. PV. Caloris ait fieri beneficio ut
 cibus concoquatur, ad bene autem & commode dige-
 rendum subtilitate & tenuitate cum ipsius humidita-
 tis tum spirituum opus esse. HO. Omnes hoc faten-
 tur. PV. Cantare igitur nos iubet, & à cibo uoce con-
 tendere, aut clarum legere, aut recitare quæ memo-
 rie mandauerimus. HO. EAq; efficere quod dixisti
 quo tandem modo? PV. Eodem quidem omnia sed
 non similiter, propterea quòd alia intenta sint magis
 ac uehementia alijs. Nam uocem esse dicit quandam
 spiritus agitationem uentilante aërem lingua quasi
 flabelo

flabello, illum autem motum non esse leuem, neq; in
 ipso palato nascentem, sed tanquam de fonte ex imis
 existeret uisceribus, atq; ut auras matutinas progressu
 suo crescere, atq; ita peruadentem per totum ab ipsis
 pulmonibus corpus, cum ipsum calorem quasi inflam-
 mare, tum uerò sanguinis liquidum & purum incita-
 re flumen. Itaq; & uenas limpida omnia tum uehere,
 neq; in arterijs quicquam uelut obicem colligere,
 quo uitales flatus retusi in corpore, ut solet, tumultu
 entur. Ex his omnibus hoc commodi consequi do-
 cet, ut illis in partibus corporis, quæ conceptacula
 & à Græcis uasa dicuntur, alimonie ipsius & nutri-
 tionis instrumenta, nihil spissitudinis & superflue,
 quasi fæcis insideat atq; adhærescat. HO. Laudo me-
 moriam tuam, quæ etiam ipsa intelligentiam tuam
 mihi probat. PV. Alias rationes absolute exercitatio-
 nis magis memini deplorare eum solere, quàm nobis
 exponere atq; ostendere: frustra enim se facturum au-
 tumat. HO. Omnia mihi quæ narras uehementer pla-
 cent. Sed ad modum redi. Quis igitur modus serua-
 tur? PV. Vides quantulus ego sim meiq; æquales te-
 nera & paruula corpuscula, ad quæ respicit cum iua-
 bet, quibus nos quasi fatigationibus exerceamus. Eti-
 am hoc considerat, quibus rectè liceat in hac ædium
 angustia, ubi neq; palæstra apparari, neq; arena spar-
 gi possit, sed ubiq; suppaetum subsit et durum solum.
 Etsi educimur sepe quidem numero coelo sereno ex-
 tra portam in campum, ubi luctationes quoq; aggre-
 dimur.

dimur, & digladiationes, & pilam iacimus, & spacia decurrimus. HO. Sed nunc umbratica percense. PV. Quæ neq; palæstram neq; puluerem desiderent? HO. Ita, inquam. PV. Horum est quod suspensos apprehendimus funes, aut tignis impactam perticam, tenemusq; quàm diu possumus. Aut in demissum funem insertis pedibus progredi, quàm longissimè manibus conamur. Quam solet ipse rem per antiquam utilemq; esse uisum dicere, ac nomen nuper pædago nostro Græcum illius memorabat. Præterea consistit aliquis in medio, et brachia aut distendit utramq; aperit, aut iungit ad pectus atq; implectit, alterumq; qui uelit iubet ut illa inflectere aut explicare. Inter hæc linea præfiniuntur spacia, quatenus retro cedere aut in obliquum abire concessum sit. Item unum alterum medium complectitur, iubetq; uinculum eum dissoluere. Nec non manum aliquis comprimit ut pugnis sit, iubetq; alterum explanare, ut fiat palmarum & hoc solemus, designata post utrumq; linea conferto pectore alter conari ad suam, alterum adigere retro lineam. Solemus & mediocre pondus, uno in loco stantes, uel remotius attollere, uel aliquo usq; deponere. Huc pertinent & ludicra, quæ hanc ætatem dicit sedentaria decere nulla. Qualia quidem totius aetatis fuerint, etsi ex his quoq; aliquid nobis permittitur. HO. Metuit credo ne iuuenes aliquando ignoretis, nisi pueri didiceritis. PV. Vis rationes illius cognoscere. HO. Peruolo. PV. Inter iocatio-

nes & ludos hoc quoq; genus ponit. H O. Sed pars hæc dedecus habet. P V. ipse sæpe dicit, sed hæc tempora consuetudinis ui uincere, & obtinere ut pro flagitiosis aleatores non habeantur, itaq; aleæ usum necesse esse ualde increbescere. H O. Indulget igitur uobis in uitio? P V. Minime. Verum fieri non posse existimat ut quod omnes concessum sibi putent, id nobis totum eripiat, & tentare cum magno discrimine non uult. H O. Quid discriminis tibi narras? P V. Scis quid fieri soleat illo tempore, quod autumnum antecedit proximè, cum fructus omnis generis maturare? H O. Quid nisi sciam? Tum enim illi carpuntur edunturq; auidè. P V. Fitne hoc utiliter? H O. Profluuia uentris & febres & regium malum docent. P V. Quid igitur tum matres faciunt? cum metuunt pueris suis. H O. Quid? certo tempore diei aliquid præbent illorum, quo palàm modicè potius uescantur, quàm clanculum cum magno detrimento ualetudinis, si prorsus negentur, sese illis repleant. P V. Ad eundem modum permittendum pueris cum alias iocationes atq; ludos tum aleam ipsam censent, ut concessis liberè utentes, negatis facilius abstineant. Ita fruituros studiorum relaxatione, & copia facta hilaritatis, eaq; contentos, non tam repletos quam recreatos, omnes alias usurpationes ludorum atq; iocorum uicatuos esse existimat. H O. De hac parte, & generibus concessorum ludorum, aliàs te audiam. Nunc perge motoria ludicra exequi. P V. Veteris

ea sunt moris Græci, consentanea ferè cum nostro, qualibus ille se dicit potissimum delectari. Ludimus coetum igitur musculum: sic enim uocant: cum unus in medio oclusis oculis, circumcursitantes & uellentes alios captat. Veteribus fuisse ensam muscam dicit. Solet & aliquis in tergo manus constringere, & insidentem genibus aliquo usq; gestare. Habemus & pilulas fictiles quibus certamus, configentes quiq; suis aliorum, & in fossulas certis spacijs inter se distantes, impellentes, in quo est certæ manus laus. Etiam aeneis numismatis proiectis ad lineam & in sese, simile est certamen. Ludimus & quod nostra lingua Vacæ latebras nominamus, ueteres dicit uocasse difugium. H O. Non agnosco. P V. Vni qui primum sortito constituitur, stanti præfinito in loco comprimuntur oculi. Quo factò discursitamus omnes & latebras querimus. At ille prius ter se uenturum minari debet quàm oculos aperiat. Vbi ter dixit: Venio. Circumit & uestigat omnia loca, si quem conspexit, recurrit in suum locum clamans: Inueni, & ubi & quem explicat. Omnibus igitur studium hoc est, illum latentes anteuertere, & in ipsius locum subire, quod si quis effecit, & occupauit prius locum quàm ille, indicat adhuc delitescentibus prouocatione sua, iubetq; adesse, ita illi iterum oculi ut ante concluduntur. Sin ipse inuento aliquo recurrit primus in locum suum, is qui inuentus est pro ipso conuuet. Est & huiusmodi quædam nobis in usu discursio. In duas partes

tes distribuimur. Tum sorte ducitur, qui in medio
 stans circumagat orbiculum, cuius una nigella fit, al-
 tera candida facies. Sortito autem proprius fit alte-
 ruter color alteriusutrius partis. Tum ille qui orbicu-
 lum intorquet acclamat, uel dies uel nox. Vtrius igitur
 partis color apparuerit post uertiginem orbiculi,
 ea fugit, alteri sectantur, dum comprehendant alium
 quem. Atque is postea orbiculum uersat, & Asinus
 nuncupatur. HO. Sed inter hæc, non enim adesse ali-
 quis semper quasi gubernator potest, uidere nubi ui-
 deor frequentes incursiones, lapsus, allisiones: tum au-
 tem in dictis et factis peccata animaduertenda. Quid
 igitur fit? PV. Fateor offensiones non absunt, neque
 ipse tamen quicquid omittit quo interuerti posse ui-
 deantur. In ipso uero & exercitationum motu & lu-
 dorum quiete, ignosci nobis solet, si quid amissum
 sit & delictum, modò absque procacitate, furore, fla-
 gitio. His enim ueniam negat dari oportere, cuius
 quidem in alijs locum sibi esse apud magistrum no-
 tum exploratumque; pueros habere ualde prodesse ar-
 bitratur. HO. Ut contemptores & negligentes red-
 dantur. PV. Minimè uerò. Ac multò curare ait at-
 que metuere magis quàm si plagis tanquam asini ob-
 tundantur. Durari enim assiduitate cum animos tum
 corpora, ad uerba & increpationes quotidianas
 magistrorum, neque in magno tum poni discrimine, si-
 atne quod illi placeat, an quo offendatur, destinato
 animo ad malum perpetiendum. Itaque in hoc propo-
 sito

sito non solum non uitari delicta, sed ne celari quidem tandem studiose solere. Aut si qui sint molliores, eorum frangi atq; debilitari mentes, & quodam seruili timore imbui, unde uel illud quod modo dixi incommodam etiam existat, aut contrarium perpetuae trepidationis & formidinis in qua nihil laudabiliter geri posse affirmat, cum ulla in re, tum maxime literarum atq; artium studio, quod uoluntate prompta & alacritate contineatur uniuersum. HO. Deducis tu quidem me ad aliam scholam magistri tui, quã recordari habitam ab illo uidere. PV. Ita est ut dicis. HO. Vin' igitur mihi gratificari. PV. Si queam. Quod enim non rectum sit, te non esse imperaturum scio. HO. Nunc quidem quia satis uerborum factum uidetur, hunc finem statuamus colloquio nostro, proxime autem cum otium utriq; erit, explicabis mihi hanc partem, uel animaduersionis ob delicta, uel ueniã, & quid de uerberibus atq; plagis tuo magistro probeatur, aut improbetur: nam de his quæ exposuisti, iudicium illius et sententiam magni facere incipio. PV. Faciam ut uis. HO. Vale. PV. Et tu uale. Sed quonunc abis? HO. Ad ciues meos qui mecum aduenere, quibus hanc horam me operam daturum esse constitui.

PV. Bene am-
bula.

F Præcæ

PRÆCEPTA

VITÆ SEV SEPTEM
SAPIENTES.

PROLOGVS.

S Aluete spectatores optimi uiri,
 Et artium atq; uirtutis amantiſſimi.
 Si multa ſæpe ſpectauiftis ludicra
 Veſtris libenter oculis, in quibus ſenem
 Deciperet ſeruus, amaret adoleſcentulus,
 Edax paraſitus irrideret militem,
 Hæc etiam agite uidete, quæ mores probos
 Excolere poſſint & iuuare animi decus,
 Ad ſcenicum apparatus modum non ſcenica,
 Sed plena præceptis bonis uitæ bonæ.
 Dedit hos eodem iam ante ludos uerſibus,
 Qui nomen à ueteri ſibi ſumſit Auſone
 Factos rotundis, ut ſcitis, ſed nos tamen
 Auctam nil uetat referre fabulam.
 Adeſte, noſtram alite fauore induſtriam
 Veſtro, ſtudiâq; bona ornate beneuolentia.

P R A E C O.

T Ace, ſileto, quiſquis es. Sile, tace.
 Aures apertas, fauces compreſſas habe.

Manus teneto, pedes suo stent in statu.
 Deniq; sui omnes quisq; partes corporis
 Summas, imas, transuersas & medioximas
 Claudat, premat, componat demtis auribus,
 Quas & patere & arrectas esse uolumus,
 Præconium dum fit, dum res ea geritur
 Præconium cuius fit hoc caussa rei.
 Non auctiorem huc indicturus aut forum,
 Prodre iussus sum quanquam auctio & forum
 Hæc illi erunt sibi esse qui ipse uoluerit.
 Venibit utilis doctrina, haud litium
 Sed ueritatis iudicia & fient boni.
 Nunc concionem dum sapientum concio,
 Et nominatim singulos huc euoco,
 Vobis meis danda opera erat sermonibus.
 Mox audietis ipsos diuinos uiros,
 Ut arbitrata omnis uere est antiquitas.
 Sed hi uiri diuini si peccauerint
 Persona posita flagris cædentur probè:
 Sin dignitatem acceptam custodiuerint,
 Vino cibusq; lautis atq; laudibus
 Affecti, discedent probatiq; omnibus.

SOLON, PRIMVS.

NVNC heus tu qui istic cogitabundus tuum
 Labrum uidere uelle circumrodere,
 Ne sit nihil tibi postea oris, huc ades.

Et quid uelis mox dicito, & quid afferas.
 Nam quos hic cernis non gaudent manibus.
 Hic ille magnus, Spectatores, est Solon,
 Qui iactauit in aulis, in conclauihus,
 In angiportis, uia, agris, ubiq; gentium,
 Illud suum τέλει μακροῦ ὄραυ βίης.
 Assiste dum socios unà hic statuo tuos.

THALES, II.

Vbi est Thales? Hic est Thales Milesius,
 Qui principatum esse uoluit dudum suum,
 Et anteponi legum scriptori Attico.
 Nam siderum hic & leges nouit aetheris.
 Hic multum dixit breuiter, omnes id sciunt
 Qui non obedisse post factum dolent.
 Εὐχάει πᾶσα δ' ἄτη. falsum est? nemo ait.

CHILON, III.

Lacon adesto cum Scytala Laconica.
 Chilon, Spectatores, hunc Sparte tulit.
 Huius γυνῶθι illud σᾶυτοῦ uerbum est nobile,
 Quod poste quondam est consecratum Delphico.

BIAS, IIII.

Maneto tu. Tu accedito huc Ionice
 Cum codice. hic caussas orauit optime

Bias Prienarum ortus urbe in Ionia.

Verbum huius est quod dixit, οἱ πολλοὶ κακοί.

PITTACVS, V.

Sta iam ilico. Heus tu Mytilenæe quin ades

Cum Scipione, apta senectæ lancea.

Hic illud uerbum protulit pulcherrimum

Quod et Terentio placuit, μηδ' ἐπ' ἄγαμ.

CLEOBVLVS, VI.

Cleobule cessas? adueni huc ænigmatum

Poëta. Sed dic planè quid uelis tibi

Non nos sumus Oedipi. ἄριστον huius est μέτρον.

PERIANDER, VII.

Assiste tu cum sceptro coràm hic septimus.

Quid indignare quassabundis gressibus?

Te regulum omnium ultimùm excitarier:

Sapientia nunc spectatur non potentia.

Hic cum uxorem ipse nocasset iratus suam,

Tum sic cœpit monere alios, ὄσ' γὰρ ἡγοῦμαι.

Valete, ego abeo. Nunc uos isthinc singuli

Dehinc singulatim singulas sententias

Vt ultis utq; iussi estis proponite,

Egressi paulum quiq; suo in medium huc loco.

SOLON ATHE^ſ NIENSIS.

Mibi principatum primum tribuit patria.
 Deinde legum scita ſanctarum optima,
 Tum, ſi quis hoc magni quoq; facit, quod duos
 Inſtruxerim reges, conſeruarim alterum.
 Nam nota certé eſt Lydia uobis fabula.
 Itaq; in proſcenium princeps hoc prodeo,
 Solon Athenis natus, altuſq; Atticis,
 Communicaturus ſapientiam meam
 Humanitate cum ueſtra, optimi uiri.
 Nam nullus occultarum eſt uſus artium.
 Sed optimarum legum præcepta optima
 Memorare longum, & forté ſuperuacaneum.
 Ergo illa mitto, & monita doctrine exequar,
 Meoq; animo quæ placuerunt, ſententias,
 Vt Atticam perſpiciatis ſapientiam.
 Diem ante ſuum beatum dicas neminem.
 Par iungito pari, æqualitas res optima eſt.
 Caſtiga clanculum amicum, laudato palam.
 Non naſci ſed re fieri laus eſt nobilem.
 Stultum dolere damnis eſt fatalibus,
 Sed rebus in dubijs timere ſtultius.
 Nulli ſac habeas temeré in ulla re fidem.
 Mentiri quiſquis audet, audet omnia.
 Vita improborum ſemper conſuetudinem.
 Latere numen poſſe nil ſperes Dei.

Contra

Contra Deum loqui misera res & mala est.
 Nemo nocebit illi quem tegit Deus.
 Sed nunc apophthegma usus quo sum maximè
 Dictum breue & rotundum, paulò spissius
 Linguae sono peregrinae uobis exprimam,
 Quod dudum uerbis Præco Græcis protulit:
 Durantis æui terminum considera,
 Dixi, Valetè, & monita facite sedulò.

THALES MI LESIVS.

ASSVM Mileti genitus urbe nobili,
 Sapientiæ inter principes primus Thales.
 Quamquam Solon me hic gloriosius Atticus
 Repressit, ut secundo huc exirem loco.
 Sed adiuuat me omnis iudicium Græciæ,
 Qui si quis scitè quid faceret aut diceret,
 Hominem meo de nomine uocarunt Thalem.
 Per multa possem de inuentis loqui meis,
 Et commemorare quæ præclare gesserim.
 Sed tempus hoc referendis in sententijs
 Consumere utilibus malo uitæ, & bonis,
 Quas nunc deinceps percensebo singulas.
TE maximè omnium omni in facinore metue.
 Vita est caduca, gloria æternum uiget.
 Apprime in uita est utile, ut ne quid nimis.
 Non facta modo sed cogitata uidet Deus.

Ne forma, sed animus ut niteat, stude, tuus.
 Se nosse maximus est mortalibus labor.
 Quæ facta carpis aliorum ne feceris.
 Patri quod feceris à natis spera tuis.
 Honore dignos semper afficito senes.
 Is qui Magistratum colit, paret Deo.
 Quo uerbo sum breui & acuto usus, plurimum
 Memorem uobis, uti Solon dudum suum
 Nisi memorassem inter prius sententias.
 Sed aliud Græca mihi Præco uoce tribuit,
 Id tale si Latine audire uultis, est:
 DAMNOSA semper pro alijs opposita est fides.
 Valet, & studia bonarum colitote artium.
 Neq; ornamentum his, aliud maius ducite,
 Neq; lucrum his aliud ducite luculentius.

CHILON LACE

DAEMONIVS.

NON multa uerba facere didici, sed magis
 Probare rebus doctus sum sapientiam,
 Patria hunc suum morem Sparta indidit mihi.
 Laudis cupido quanta animo fuerit meo:
 Cognoscite ex hoc. nati me iugulat decus
 Cum cernerem uictoriam iuuenis senex,
 Et debilem ingens gaudium animam excluderet,
 Sed non tamen prudenter nulla ego monui,
 Quæ nunc exponere lubet, si per uos licet.

NE Metuat me impotens, neu despiciat potens.

Beneficij statim obliuiscaris dati.

Prosternit ardua, erigit humilia Deus.

Lingua maledica ipsa aurem imprimis lædit suam.

Vita maledicere sancto facinus pessimum.

Aurum est coticula, animus auro explorabilis.

Caueto semper ne lingua ante animum uolet.

Occidit hominem fraudulenta calumnia.

Non lingua lingua est maledica, quid ergo? gladius.

Nunc meum apophthegma Latine edam uocis sono:

IPSE intus te studeto & in cute noscere.

Valete. Factis exprimate sapientiam

Frustra sapit qui uerbis non rebus sapit.

BIAS PRIENENSIS.

PRIENAE me tulere Ionica ciuitas,

Eripere quam mihi hostis ui potuit sua,

Cumq; hac facultatum etiam quicquid habueram.

Sed quod reconditum sapienti animo fuit,

Mecum omne deportaui, Itaq; diues adeo

Remansi, ut impertire alijs sit copia,

Pulcerrimorum claras præceptorum opes.

Sed multi non curant, ac potius plurimi.

Nam quis non ætatem stultus suam & improbus

Multò esse malit, auro argentoq; affluens,

Quàm uir sine illis optimus & doctissimus?

Hoc me malè, ut uerum loquar, profectò habet.

Itaq; hoc ego clamo, hoc ego semper prædico,
 PLVRES ubiq; reperiri semper malos.
 Sed & has docui morum & uitæ sententias:
 NIL Conscientia optabilius est bona.
 Maxima hominum pestis sunt ipsi homines sibi.
 Qui nil cupit Dis est, pauper cui nil satis,
 Mens est nocere nolle cum possis bona,
 Nocere uelle cum nequeas mens est mala.
 Benefactorum omnium autorem facito Deum.
 Puer ad senectam artis uiaticum para.
 Pudicitia omnium est dos preciosissima.
 Ne statue citò, uerum statuta perfice.
 Sortis caue unquam admiratus sis munera.
 Furtum scelestum mentis est, mendacium.
 Tantum est, Valete, & uirtutis colite bonum.

PITTACVS MY
 TILENAEVS.

LESBO genitus huc Pittacus ad uos prodeo,
 Cui Thraciam quidam attribuere patriam.
 Quid est in hoc uerò discriminis obsecro?
 Certè omnium est communis hominum natio,
 Non barbarum natura, sed studium facit.
 Et elegantes fiunt, nemo gignitur,
 Emendauisse patriæ laus est dedecus.
 Sed Pittacum seu Thrace, seu Lesbos, tulit,
 Celebrant prolate, quas dicam, sententia.

Tacere

Tacere discat ritè qui loqui cupit.
 Multi improbent mali, unus dum probet bonus.
 Si quam tulisti legem, ne uioles caue.
 Bonum esse res est difficilis & ardua.
 Malis caue inuideas, derideas bonos.
 Aduersitas amicitias examinat.
 Ingenua maxime hominum honores indicant.
 Prudentis est cauere malum, fortis pati.
 Aptissima omnium res rerum occasio.
 Rebus parem & generi uxorem eligas tuo.
 Res nulla honesto & casto dulcior toro.
 Quo sum frequenter uerbo usus: Tempus monet
 Esse obseruandum, ut absit importunitas.
 Sed Præco nostram esse aliud aut peius putat,
 Neq; ego reiicio, ut illum audistis dicere.
 Hoc si Latine dixero, ut Terentius,
 Dixisset sat Latine puto: NE Quid nimis.
 Valete, & uirtutem colite in uita ac decus,
 Nam præter laudem quicquid ortum est, occidit.

CLEOBVLVS LYNVS
 DIVS EX RHODO.

NON ut generis exponam clari originem,
 Quod ad Hercule referatur, aduenio in Rhodo
 Natus Cleobulus urbe patria Lyndius, (do.
 Neq; enim operæ esse audire uobis hæc scio:
 Sed ut fecere alij meam sapientiam

Paucis

Paucis comprehensam dictis hic edisseram,
 Instructionem uitæ habituris haud malam.
 QVO eris potentior hoc superbias minus.
 Alijs libenter ignosce, grauatim tibi.
 Dare ueniam peccatis uirtuti nocet.
 Hereditas bonorum non decoris uenit.
 Amici insidias, hostis uita iniurias.
 Audire multa maueis quàm dicere.
 Virtutis opus est primum uitiorum fuga.
 Nunquam uoluptati indulgere bonum putes.
 Libidinem frenare laus est maxima.
 Nullæ eruditione meliores opes.
 Nil perfido esse detestabilius potest,
 Quod Præco uerbum esse proprium autumat meum
 Græcè audistis dictum nunc cognoscite
 Verbis Latinis optimam sententiam,
 MODVM tenere in rebus optimum omnibus.
 Valete. Sat dictum est, qui facere uoluerit.

PERIANDER CORINTHIUS.

Ephyræ uetusto Periander natus solo,
 Vbi mare cogens terram in arctum, nobilem
 Vtring, uidit & potentem urbem prius,
 Nunc uasta sunt, ut alia, & hæc loca Græciæ.
 Ad uos uenire nunc etiam placuit mihi,
 Ut intelligeretis quid esset, Mortuos

Prodesse uiuis, absentes presentibus.
 Nam qua iuuare quondam re consueueram
 Mortalium uitam, cum uixi & florui,
 Eadem, nisi non uultis, & uos iuuero,
 Præcepta ueræ commemorans sapientiæ.
 Quid queritis? Corinthius ne sim ille ego
 Tyrannus ortus e parente Cypselo:
 An uerò eodem Ambraciotes nomine
 Tyrannidem utilitas inuenit publica.
 Ita improbum humanum est ingenium liberum,
 Cogi, regi, premiç; & affligi uolunt.
 Sed hæc superuacanea disputatio.
 Adeste quæso, & quæ dicam cognoscite.
 INSANIT, utile qui de recto separat.
 Mortem nec unquam optes, nec unquam exhorreas.
 Quod perpeti necesse est, perpeti uelis.
 Quem quisq; metuit, odit & perire uult.
 Ne tollere secundis, ne aduersis mergere.
 Perit uoluptas, uirtus immortalis est.
 Promissa facito, si careat scelere fides.
 Nihil est inexpugnabile diligentia.
 Oculos, manus, mentem, ab alienis contine.
 Fons est malorum cupiditas mala omnium.
 Non est manus, sed cordis, innocentia.
 Meum esse dictum retur Præco. IRA M tene.
 Sed mihi magis cordi alterum est quod eloquar.
 IN Omni re meditatio plurimum potest.

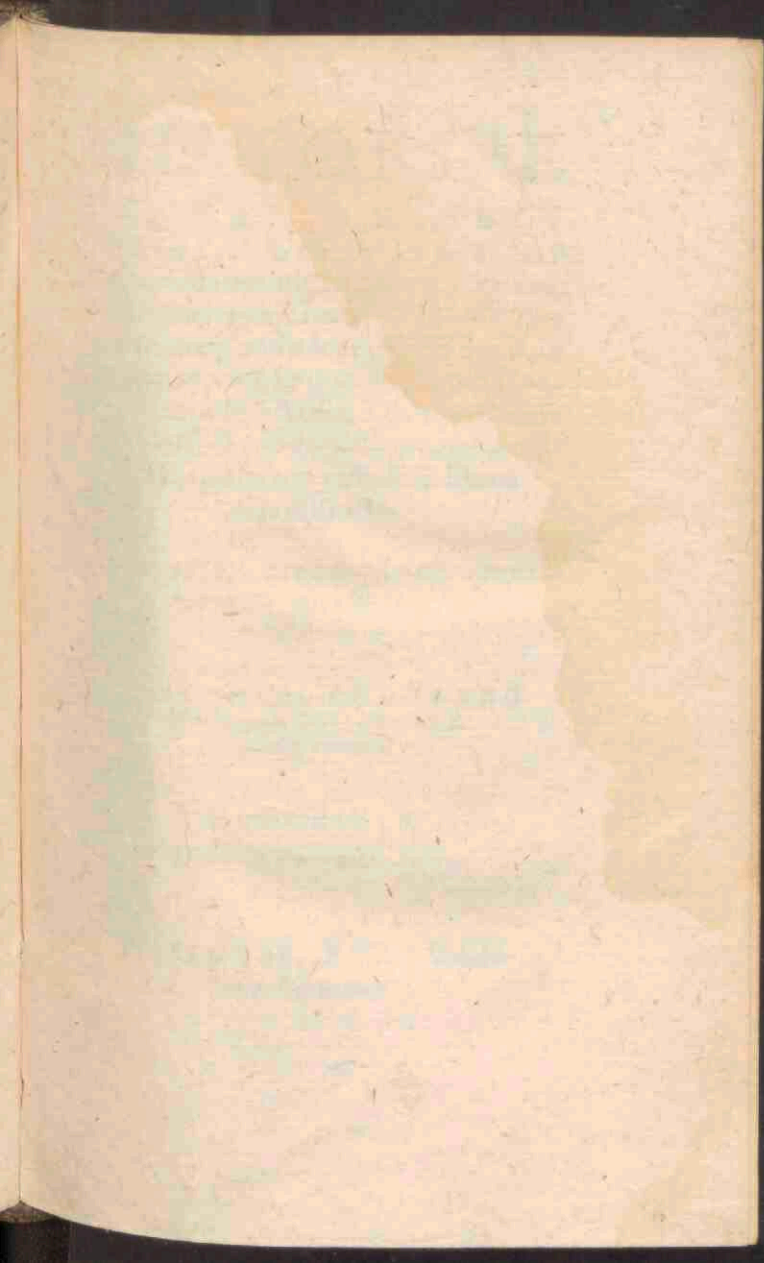
Valete,

Valete, & hoc tenete atq; meditamini,
Possitis ut multum omnibus in rebus bonis.

CLAVSVLA.

ISTI hinc abiuerunt oppletis auribus
Vestris, sua præceptioniloquentia.
Dixere multa illi quidem egregia & bona,
Sed quæ dixere, quamuis egregia & bona,
Leuiora multò pluma & sunt folio arido,
Nisi illa in animos uos uestros demittitis,
Et penitus pectori atq; cordi infigitis,
Ac mox factis rebusq; ipsis studueritis,
Quasi ad uiuum quendam exprimere uitæ modum.
Sed hæc monere uos nequaquam me decet
Rerum peritos, optimarum & artium,
Præstare factis non inaniloquentia
Virtutis esse, qui scitis decorisq; opus.
Valete, literasq; bonas defendite,
Et literis bonis patrociniamini,
Sic undiq; omnia uobis adueniant bona.

FINIS.

1120760

OCN 435942186